

Suoma
Evangeliumlaš-Lutherallii Kirho
Katkismus.

Pyerrin keččum Suoma servikudii koalmaid
ohtsii čoaakkimist ive 1893.

Anarsämikielan jurgaliij

Lauri Itkonen.

HELSIGIST,

Syemilii Kirjalažvuoda Seervi Teddilimviäsust.
1902.

Suoma
Evangeliumlaš-Lutheralii Kirho
Katkismus.

Pyerrin keččum Suoma servikudii koalmaid
ohtsii čoakkimist ive 1893.

Anarsämikielan jurgaliij

Lauri Itkonen.

HELSIGIST,
Syemilii Kirjalažvuoda Seervi Teddilimviäsust.
1902.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is extremely faint and illegible.

Martin Lutherus

Uc Katkismus.

Vuossamuž Oaivipitta.

Immeel love päkkumeh.

Vuossamuž päkkum.

Mun lem Heärrä, tuu Immeel. Eä tust koolga lede eres imeleh.

Mii tot lii?

Mij kolgap pajjeel puohai pollad ja räähistid Immeel ja suin ohtunis turvastid.

Nubbe päkkum.

Ele tuššan mainaš Heärä tuu Immeel nooma; tastko ij Heärrä kyede tom rangášhan-naa, kote tuššan mainaš suu nooma.

Mii tot lii?

Mij kolgap pollad ja räähistid Immeel, nuut et ep suu nooma peht toaivut paa, vuärnu, noaidastal, kiäläстал epke peeti, mut et mij tom puoh eedeest išseen čuärvup, ruhadallap, kiittep ja räämidep.

Koalmad päkkum.

Mušte pasottid pasepivi.

Mii tot lii?

Mij kolgap pollad ja räähistid Immeel, nuut et ep pajeluu keeja sääрни ja Immeel säni, mut

anneep tom passeen, mielastin tom kullap ja mättap.

Neäljad päkkum.

Kunnest ane eäjäd ja eännäd, et meänästuččih ja kuhhaa eäläččih eennam alne.

Mii tot lii?

Mij kolgap pollad ja räähistiä Immeel, nuut et ep hälbin ane epke eäddud vanhemiidin adei haldašijeidin, mut anneep sii kunnest, palvalep sii, lep siijan kulojih ja anneep sii räähisin ja tivrasin.

Viidad päkkum.

Ele kode.

Mii tot lii?

Mij kolgap pollad ja räähistiä Immeel, nuut et ep vahagašat aldemužan rummaš adei jiega peleest, epke toov suu nievris mielan, mut išedep ja holhop suu puoh vaarain ja eellim tarbsiin.

Kuudad päkkum.

Ele huärääst.

Mii tot lii?

Mij kolgap pollad ja räähistiä Immeel, nuut et lep puttah ja čurgadeh jurduin, saavain ja tuojin, ja et jiečkiiuv peelikyeimis räähist ja kunnest ana.

Ciččad päkkum.

Ele suälääd.

Mii tot lii?

Mij kolgap pollad ja räähistiä Immeel, nuut et ep väälädi aldemužan ruuda adei eällämaš, epke tom käävvilas kauppiin adei poastuvuodain olssin sääti, mut išedep suu lasettiä ja varjeliä tävveris ja eälättasas.

Käveäd päkkum.

Ele säärnü poastu tuodaštas aldemuustad.

Mii tot lii?

Mij kolgap pollad ja räähistiä Immeel, nuut et ep kiäläстал aldemuustin epke suu peeti, seelgityehin säärnü adei paas saahan sääti, mut lep suu peleest, jurdačep ja sárnup sust pyere ja selattep puoh päärräs kuavlu.

Ovcad päkkum.

Ele anestuu aldemužad viäsu.

Mii tot lii?

Mij kolgap pollad ja räähistiä Immeel, nuut et ep käävvilvuodäin pivde aldemužan äärbi adei viäsu, epke laava ja vuoigadvuoda suoivanäin tom ääniist, mut išedep suu, et sun oažučij oamis anneä.

Louvaad päkkum.

Ele anestuu aldemužad peelikyeimi, palvaliijeid, käärji, elege maiden suu oomid.

Mii tot lii?

Mij kolgap pollad ja räähistiä Immeel, nuut et ep ääniist, tääjuut epke kaidad aldemuustin suu peelikyeimi, palvaliijeid adei käärji, mut kihtalep ja väättip sii orrood pähistis ja viššalävt toohad kennegasvuodas.

Maid Immeel puoh täin päkkumiin sárnu?

Sun sárnu nävt:

Mun Heärrä, tuu Immeel, lem kiives Immeel, kote koastedam eejii paaid tuojid pärnäid koalmad ja neäljad puolva räi toid, keäh muu vaijeedeh, mut toovam lädisvuoda tuhat-täid, keäh muu räähisteh ja aneh muu päkkumiid.

Mii tot lii?

Immeel äštä rāngāšid puohaid taid, keäh rikkoh täid päkkumiid; tontiet kolgap mij pollađ Immeel vaje, nuut et ep täid päkkumiid riko. Mut sun loppeed äärmus ja puoh pyere puohhaid, keäh aneh täid päkkumiid; tontiet kolgap mij rāähistid Immeel, turvastid suņin ja mielas-tin eellid suu päkkumii mieldi.

Nubbe Oaivipitta.

Osko.

Vuossamuž oskopitta.

Sivnedmist.

Mun oskōm Eäčān Imelan, puohväldālažan, almē ja eennam Sivnediijej.

Mii tot lii?

Mun oskōm, et Immeel lii muu ja puoh oromiid sivnedam, addelam muņin rummaš ja siälū, čoolmid, peeljid ja puoh jeāsāniid, jiermi ja puoh vuoinanjasaid ja et sun täid vala vyeimist ana; addel meidei pihtsiid, purramaš ja juhamaš, siida, peelikyeimi ja pärnāid, peāldu, käärji ja puoh eällāmaš; skenķkee muņin arvasāvt ja jyehi pēivi piāmu ja puoh tāan eellim tarbsiid, suojel muu puohain vaarain, varjel ja peāluušt puoh paast; ja et sun taha tāam puoh sudes eāijālii, imelalaš pyerivuodastis nuhtan muu āastāšhannaa adei mahdulažvuodattaa; main puohain mun koolgam suu kiitēd ja rāāmimid, suu palvalid ja suņin kulojež lede. Tāat lii tuodai tuota.

Nubbe oskopitta.

Lonastasast.

Mun oskõm Jeesusan Kristusan, Immeel ainoo Algan, mii Heärrän, kote šoohanij Pase Jieggast, šoodai nieida Määrjäst, kierdai Pontius Pilatus äigin, ristan nävlejui, jaamij ja hävididui, lavkkij vuälus helvitän, paijanij koalmad pēivi jämmei kooskast, lavkkij pajas olmiid, išteoro Immeel, Eeiji puohväldälii, oalgispeln ja kalga tobbeen poattid tuommiid elleid ja jämmeid.

Mii tot lii?

Mun oskõm, et Jeesus Kristus, tuota Immeel, Eeijist nuuvhannaavuodast šoddam ja meidei tuota olmož, soddam nieida Määrjäst, lii muu Heärrä, kote lonestij muu, lappum ja tyemmejum ulmuu, ja peestij muu puohain suddoin, jäämemist ja pergaluv väaldist, ij kulliin ige sillbain, mut pase, tivras vorainis ja vavettesmes kierdamašainis ja jäämeminis, et mun suu oami liččim, suu väldikoddeest suu vyelebin eäläččim, ja suu nuuvhannaa vanhurskesvuodast, vavettesmesvuodast ja audagasvuodast palvaliččim, nuutko sun lii jämmei kooskast paijanam, eälä ja haaldaš nuuvhannaavuodast. Täät lii tuodai tuota.

Koalmad oskopitta.

Pasootmist.

Mun oskõm Pase Jieggan, pase ohtsii servikode, poosii ohtvuoda, sudoi addagas oažžum, rummaš pajas pajanim ja nuuvhannaa eellim. Amen.

Mii tot lii?

Mun oskõm, et jiem mun jieččan jiermistän ige vyeimistän vaje Jeesusan Kristusan, muu Heärräsan, oskod ige suu luusa poattid, mut Pase

Jiegga lii koččom muu evangelium peht, čuovvadam muu skeerškaidisguim, pasottam ja varjelam muu olm oskoost; nuutko sun ubb kristakode eennam alne koččo, nora, čyevvee, passoot ja ainoo olm oskō peht Jeesusist Kristusist varjel; mon kristakoddeest sun jyehi pēivi ármulávt addel muñin ja puohháid oskováid puoh suddoid addagas ja covna majemuu pēivi muu ja puohaid jámmeid ja addel muñin ja puohháid oskováid Kristusist nuuvhannaa eellim. Táat lii tuodai tuota.

Koalmaid Oaivipitta.

Heärá rukkoos.

Mii Eeči, kote leh oolmin.

Mii tot lii?

Tái saaniiguim Immeel táttu kihtaliđ mii oskod, et sun lii mii olm Eeči ja mij suu olm párnááh, nuut et mij torvolávt, tievva ruokkadvuodáin ruhadalaččiim suu, nuutko ráähis párnááh šieu Eeijis.

Vuossamuž rukkoos.

Pasottum leávus tuu nomm.

Mii tot lii?

Immeel nomm lii kale jiečalnees pase, mut mij ruhadallap táán rukosist, et tot miuv lunne pasottučij.

Maht táat šadda?

Ko Immeel sääni máttááttuvvoo čielgasávt ja puttasávt, ja mij ton mielđi eellip imelalašávt, nuutko Immeel párnáid soapa; toos iššeed mii, ráähis almalaž Eeči! Mut kote máttát ja eälá

nube nääl, ko Immeel sääni mättät, sun heäp-
päš mii kooskast Immeel nooma; tast varjel mii,
almalaž Eeči!

Nubbe rukkoos.

Poadus tuu völdikodde.

Mii tot lii?

Immeel völdikodde poata kale jiečalnees
nuuta mii ruhadalhannaa, mut mij äännup tään
rukosist, et tot poadačij miiuv luusa.

Maht täät šadda?

Ko almalaž Eeči addel miijan pase Jieggas,
et mij suu äärmus peht oskop suu pase säni ja
eellip imelalašavt tääbbin äigist ja audagasavt
nuuvhannaavuodast.

Koalmad rukkoos.

**Šados tuu tättu eennam alne, nuutko al-
meest.**

Mii tot lii?

Immeel pyeri, ärmulaž tättu šadda kale
nuuta mii ruhadalhannaa, mut mij äännup tään
rukosist, et tot miiuv lunne šodačij.

Maht täät šadda?

Ko Immeel taha tuššen ja hettee puoh paaid
juonaid ja rahtatmiid, tot lii: pergaluv, maailm
ja jieččin oaži täätu, keäh eä suova mii pasottiid
Immeel nooma ige suu völdikode mii luusa poat-
tiid; ja ko sun nannood ja varjel mii coapcuđ
nanosin sänistis ja oskoost ain mii eellim loopa
räi. Täät lii suu ärmulaž, pyeri tättu.

Neäljad rukkoos.

**Adde miijan onnaa pëivi mii jyehipeäivä-
lii leibi.**

Mii tot lii?

Immeel addel kale nuuta mii ruhadalhannaa jyehipeäivälíi leibi puohhaid ulmüid, valaba paa'aiduv; mut mij äännup táán rukosist, et Immeel máttáatičij mii tubdađ táám pyerivuoda, ja et mij nuut kiitosáin navdašiččim jyehipeäivälíi leibin.

Mii jyehipeäiválaž leibi lii?

Puoh, mii rummaš ravadassan ja taarbasin kulloo, nuutko purramaš ja juhamaš, pihťaseh, siida ja kárdin, peáldu, kárji, rutt ja täävvir, imelalaš peelikyeyimi, imelalaš pärnááh, imelalaš palvaliijeeh, imelalaš ja oskolaž esiváldi, šieu haldašim, šieu šonah, rávhu ja tiervasvuot, šieu udheh, kunnee, šieu usteveh, oskoliih siidkyeimih ja eres nabdemeh.

Viidad rukkoos.

Ja adde miijan addagas mii suddoid, nuutko mijuv addagas addelep toid, keäh lee mii vuástá rikkom.

Mii tot lii?

Mij ruhadallap táán rukosist, et ij mii al-malaž Eeči keijaččii mii suddoid ja toi tiet hil-goččii mii rukkoos, tastko ep leh mahđuliuh oaž-žud, maid mij ruhadallap, epke leh tom äástášam; mut et sun áármustis adeličij miijan puoh táám, tastko mij toohap jyehi pēivi suddoid moadi náál, epke äástáš muite ko rángáštas. Nuut tát-tup mijuv váimustin addeliđ addagas ja mielastin toohađ pyere toid, keäh mii vuástá rikkoh.

Kuudad rukkoos.

Ja ele jodeet mii kivsadasan.

Mii tot lii?

Ij Immeel kivsed ovtkin, mut mij ruhadal-
lap taan rukosist, et Immeel suojeličij ja varje-
ličij mii, nuut et ij pergalah, maailm ja mii jieč-
čin oažži peätäččii ige vietaliččii mii eepioskon
ja eepitoaivun ja eres stuorra suddoid ja paas
udhiid; ja et, jos heevipuv tonnuädušiid kivsa-
dasaid, majemust vuäitäččiiim.

Čiččad rukkoos.

Mut peesti mii paast.

Mii tot lii?

Mij ruhadallap majemust taan rukosist, et
mii almalaž Eeči peästáčij mii puohain paain
rummaš ja siälü, täävvir ja kunnee peleest, ja et
sun majemust, ko jäämmintiime poata, adeličij
mijjan audagas loopa ja ärmulávt váaldáčij mii
taan murraš eennamist luusas alman.

**Tastko tuu lii väldikodde ja vyeimi ja
kunnee nuuvhannaavuodast. Amen.**

Maid amen meerhaš?

Et mun tuodai oskōm, et almalaž Eeči mie-
lastuva taanmuädušiid rukosaid ja et sun kula
taid; tastko sun lii jieč päkkum mii nävt ruha-
dallad ja lopedam mii kullad. Amen, amen, tot
lii: tuodai, tuodai, nävt kalga šoddad.

Neäljad Oaivipitta.

Pase kaasta sakrament.

1.

Mii kaasta lii?

Kaasta ij leh tuše čääci, mut tot lii ton-
muädušaž čääci, kote lii Immeel päkkumiin kid-
dejum ja Immeel saaniin ovtastattum.

Mii lii tot Immeel sääni?

Táát, maid mii Heärrá Jeesus Kristus sárnu Matteus majemuu lovvoost:

Monnad ja toohad puoh aalmugiid máttáattaspárnin, kästimáin sii Eeiji ja Algē ja Pase Jiega nooman.

2.

Maid kaasta ávhut?

Kaasta vaikut suddoi addagas oažžum, peästä jäämemist ja pergaluvvast ja addel nuuvhannaa audagasvuoda puohhaid, keäh oskoh Immeel saanid ja lopadasaid.

Moh toh Immeel sänih ja lopadasah lee?

Tááh, maid mii Heärrá Jeesus Kristus sárnu Markus majemuu lovvoost:

Kote osko ja kastoo, sun šadda audagassan, mut kote ij oskō, sun poata kadottasan.

3.

Maht čääci vaja vaikuttid nävt stuorra aašid?

Čääci kale ij taid vaikut, mut Immeel sääni, kote lii čääsist ja čassiin, ja osko, kote čääcan ovtastattum Immeel säni osko; tastko čääci nuuta Immeel sänittaa lii tuše čääci ige kaasta, mut Immeel saaniin ovtastattum lii tot kaasta, tot lii ármuriges eellimčääci ja uđđašoddam lággu Pase Jieggast, nuutko apostal Paavval epistolastis Tiitusan koalmad lovvoost sárnu:

Suu lădisvuodas tiet sun mii audagassan toovai uđđašoddam lăggu ja Pase Jiega uđđastas peht, maid sun lii arvasávt kulgattam mii ool Jeesus Kristus, mii Pestee, peht, et mii šodaččiim suu áarmus peht vanhurskesin ja nuuvhannaa eellim árbálažžan toaivu mielđi. Táát lii tuota sääni.

4.

Maid meerhaš táánmuádušaž kástim?

Tot meerhaš, et poaris olmož mist kalga jyehipeäiválii kaatamaš ja puárádas peht vuá-juttud ja puohai sudoi ja paas anestumiiguim jámittud, ja et ton sajan kalga jyehi peivi pai-janid udd olmož, kote eälá vanhurskesvuodast ja putesvuodast nuuvhannaa Immeel oudast.

Kost táát lii kirjettum?

Apostal Paavval sárnu roomalašepistol kuu-
dad lovyoost:

Mij lep Kristusáin hávdidum kaasta peht jáámiman, et nuut ko Kristus lii cuvnum jám-
mei kooskast Eeiji šelgasvuoda peht, nuut kol-
gap mijuv udd eellimist jotteed.

Viidad Oaivipitta.

Álttár sakrament.

Mii álttár sakrament lii?

Álttár sakrament lii mii Heära Jeesus Kristus tuota ruumaš ja vorr leibist ja viinist, ja tom lii Kristus jieč aasattam miijan kristhasáid purrad ja juuhad.

Kost lii táát kirjettum?

Evangelistah Matteus, Markus, Luukas ja apostal Paavval kirjoteh návt:

Mii Heárrá Jeesus Kristus vaaldij lēibi ton iija, koas sun pettui, kiitij, toijalij tom ja addelij máttáättasparnáidis ja ceelhiij: váldiđ ja purrad; táát lii muu ruumaš, kote tii oudast adeluvvoo. Tom toohad muu mušton.

Nuut sun vaaldij meidei kaalha, kiitij, ad-
delij tom siijan ja ceelhiij: váldiđ ja juuhad tást puohah: táát kalk lii udd testament muu voorast,

kote tii oudast kulgattuvvoo sudoi addagas addelim tiet. Nuut tävjä ko tij tast juhavetteđ, toohađ tom muu mušton.

Maid táát purram ja juuham ávhut?

Tom almooteh miijan tááh sänih:

Tii oudast adelum ja kulgattum sudoi addagas addelim tiet;

nomalas et miijan tai saaniiguim táán sakramentist adeluvvojeh sudoh addagas, eellim ja audagasvuot; tastko sudoi addagas addelim lii, tast lii meidei eellim ja audagasvuot.

Maht rummašlaš purram ja juuham vaja vaikuttii nävt stuorra aasid?

Purram ja juuham kale eävä táám vaikut, mut toh sänih, moh tást lee:

Tii oudast adelum ja kulgattum sudoi addagas addelim tiet.

Tááh sänih ohtan rummašlaš purramain ja juhamain lee oaiviášši táán sakramentist; ja kote osko táid saanid, sun oažžu, maid tááh lopedeh ja celkkih, nomalas sudoidis addagas.

Kii táám sakrament tohalávt navdaš?

Purahannaavuot ja rummašlaš vaalmaštas lii kale pyeri olgoldas táäpi, mut olmnal mahdulaž ja tohalaž lii tot, kote osko táid saanid:

Tii oudast adelum ja kulgattum sudoi addagas addelim tiet.

Mut kote ij oskō táid saanid adei eepid taid, sun lii mahduttem ja keälbuttem; tastko tááh sänih: **Tii oudast:** väätih eidu oskováa väimu.

Ripp.

Mii ripp lii?

Riipast leva kyeht oasi: vuossamuž, et mij tubdastep sudoidin; nubbe, et mij völdip ripp-

eeijist suddoost pestim adei addagas addelim, nuutko jieč Imelist, epke eepid, mut oskop nánosvt, et sudoh lee tään pestim peht Immeel oudast almeest addagas adelum.

Moh sudoh kalgeh tubdastud?

Imelan kolgap mij tubdastiđ jieččin sujalaž-žan puohhäid suddōid, toiduv, maid ep tuubda, nuutko toohap mii Eeči rukosist; mut rippeäčän kolgap mij tubdastiđ tuše taid suddoid, maid mij tiettip ja väimustin tubdap.

Jeesus ceelhij Piätärain: mun addelam tunin almeväldikode čovduid; ja maid tun eennam alne čoonah, tot kalga lede čonnum oolmin ja maid tun peästäh eennam alne, tot kalga lede pestum oolmin. Matt. 16: 19.

Jeesus ceelhij mättaättaspárnäidis: väldid Pase Jiega. Keäid tij addelvetted suddoid addagas, toid toh addagas adeluvvojeh, ja kein tij taid tollivetteđ, tain toh lee toallejum. Joh. 20: 22, 23.

Viäsu-tävlü,

kost puoh seäduh kävnih motomiid pase räämat saanid, main jiečkeäsov rävejuvvoosuu virgees ja seäduus kennegasvuodaid.

Mättaättiijeid.

Te väldid alneestid vaara ja puoh čurrust, moos Pase Jiegga lii tii Pispän pieijam, keččad Immeel servikode, maid sun jieijis vooräin lii äästäsäm. Ap. T. 20: 28.

Pispe kalga lede vääduttem, ovt käälgu almai, murriš, čiälgus, čurgad, kuäsuttiijee, čeppi mättaättiđ, ij juhhee, ij toarroo, ij heppadlii vuaitu pivdee, mut liäguš, ij riidaliijee, ige äänhis; kote jieijis viäsu šieunal haaldaš, kest

kulojih pärnääh lee puoh konnaalažvuodain; ij äskän kristhassan šoddam; kote coapcu ton tuota sääniist, moos sun juo mättäättum lii, et sun ličij vieksa tiervaslii määtu peht ravviđ ja vüästäsarnoid vuoigadiđ. 1 Tim. 3: 2—4, 6 ja Tiit. 1: 9.

Sänikulleid.

Mušteđ mättäättiijeidid, keäh tiijan Immeel säni sarnum lee, keäi oskō tij kolgvetteđ čuäv-
vuđ. Hepr. 13: 7.

Nuut lii Heärrä aasattam, et toh, keäh evangelium almooteh, kalgeh evangeliumist eälät-
tasas oažžud. 1 Kor. 9: 14.

Kote saaniin rävvejuvoo, sun juävus puoh
pyere toos, kote sun rävvee. Gal. 6: 6.

Vanhemeh, keäh šieunal haldäseh, kalgeh kyehtkeärdäšii kunnest onnud, eromašavt toh, keäh sääniist ja määtušt pargeh; tastko rää-
mät ceälkkä: ele čoona kidda ton vüävsä njäälmi, kote riiha tuälmä, ja: tyejialmai lii päälhis äästäšam. 1 Tim. 5: 17, 18.

Kolgvetteđ leđe mättäättiijeidid kulojih ja čuäv-
vuđ sii; tastko sij koceh tii siälui tiet, nuutko toh, keäh kalgeh tain lovo toohađ, et sij tom iloin tovaččii ige šyehkimäin, tastko ij tot leh tiijan ävhälaž. Hepr. 13: 17.

Esivääldest.

Juähäž leävus esiväldän, kest väldi lii, vyelebäž, tastko esiväldi ij leh mudoi ko Imelist. Toh väldih, moh lee, Imelist aasattum toh lee. Tontiet juähäž, kote jieijis esiväldi vüästä piäjä, sun čuäžžu Immeel aasattas vüästä; mut toh, keäh vüästä čuäžžuh, oažžuh tuämu paijalsis; tastko toh, keäh väldi aneh, eä leh pyeretah-
heid, mut paa'aid palloon. Jos jieh täätu esi-
vääldest pollad, te toov pyere ja tun oažuh sust

kiittos; tastko sun lii Immeel palvaliijee tunjin pyerrin. Mut jos tun paa toovah, te poola, tastko sun ij miehi tuššan kyedi; tastko sun lii Immeel palvaliijee ja koastidiijee toos rängästassan, kote paast taha. Room. 13: 1—4.

Vyelebäid.

Addeliid keäissáran mii keäissár lii, ja Imelan mii Immeel lii. Matt. 22: 21.

Vyelebäž kalga lede, ij tuš vaje tiet, mut meidei oamitobdō tiet. Tastko tontiet tij meidei veärü mäksivetteđ; tastko toh lee Immeel palvaliijeeh, keäh tonmuádušiin kalgeh huola anneed. Te addeliid talle puohhaid, maid tij kennegasah leppeđ; toos veärü, keäs veäru kalga; toos tulli, keäs tulli kalga; toos palo, keäs palo kalga; toos kunnee, keäs kunnee kalga. Room. 13: 5—7.

Te mun ravviim, et oudil puohai onnuučii rukkooseh, áanumasah, oudarukkooseh ja kiittoseh puohai ulmui peleest, kunagasai ja puoh esiváaldi peleest, et mij rávhust ja máášust eäláččiiim puoh imelalašvuodast ja kunnalažvuodast. 1 Tim. 2: 1, 2.

Ravvii sii, et sij kalgeh oaivalmäid ja esiváldán vyelebááh ja kulojih lede. Tiit. 3: 1.

Kolgvetteđ lede vyelebááh puoh olmožlii seätun Heärä tiet, leiba tot kunagasan, nuutko pajemužan, adei oaivalmäid, nuutko toid, keid sun lii vuolgattam paasttahnheid rängästassan ja pyeretahnheid kiittosin. 1 Piätt. 2: 13, 14.

Naijam almáid.

Almaah, ráahistiđ kálguidid, nuutko Kristusuv ráahistij servikode ja addelij jieijis ton oudast, et sun tom pasotičij. Almaah kalgeh kálguidis ráahistiđ, nuutko jieijis rummašiid; kote káalgus ráahist, sun ráahist jieijis. Tastko ij ohtkin leh jieijis oaži koassin vajedam, mut

eleet ja holho tom, nuutko Heärräuv servikode. Ef. 5: 25, 26, 28, 29.

Tij almaah, eälustid kälguuididguim jjiärmälävt ja addeliid kälguvuotan nuutko raššeeb lit-tan suu kunnes, kaas sunnuv lii eellim äärnu kyeimärbäläž, et eä tii rukkooseh hettejum šodaččii. 1 Piätt. 3: 7.

Almaah, räähistiid kälguuidid ja epped koolga lede poorkah sii vuästá. Kol. 3: 19.

Naijam kälgooid.

Käälguh kalgeh lede almäidis vyelebääh, nuutko Säärä lei Ääbrähäman kulojež ja kočoi suu heärrän; keän nieidan tij lepped šoddam, jos tij šieunal tohavetteđ ja poolahannaa lepped. 1 Piätt. 3: 1, 6.

Käälguh kalgeh lede jieijis almäid vyelebääh, nuutko Heärrän; tastko almai lii käälgu oaivi, nuutko Kristus lii servikode oaivi, ja sun lii rummaš pestee. Mut nuutko servikodde lii Kristusan vyelebäž, nuut meidei käälguh kalgeh almäidis puohain vyelebääh lede. Ef. 5: 22—24.

Tuu tättu kalga lede almad vuälá adelum ja sun kalga tuu haldašid. 1 Moos. 3: 16.

Vanhemäid.

Tij eeiijih, epped koolga illattid pärnäidid vajan, mut šoddadid sii kurattasast ja Heärä nuttalasast. Ef. 6: 4.

Kote paa'ad ovt täin uemusain, keäh mu-riin oskoh, pyereeb sunin liiij, et millokedgi kosostučij suu čeäpätan ja sun vuäjuttučij meera kienpalvuotan. Matt. 18: 6.

Immeel aasatij tuodaštás Jaakopist ja addelij laava Israelist, maid sun päähui mii eeiijid mät-täättid sii pärnäidis, et äškän poatteeđ mättääč-čii ja pärnääh, keäh vala šaddeh, kaas sij rä-väsmeh, et sijuv almotiččii pärnäidis. Ps. 78: 5. 6.

Pärnäid.

Pärnääh, kolgvetted lede kulojih vanhemiid Heäräst; tastko tot lii olmul. Kunnest ane eäijäd ja eännäd; kote lii vuossamuž päkkum, mast lopadas lii, et meänästuččih ja kuhhaa eäläččih cennam alne. Ef. 6: 1-3.

Pärnääh, kolgvetted lede kulojih vanhemiid puohain, tastko tot lii Heärrän čvvtii tohalaž. Kol. 3: 20.

Palvaliijeid.

Palvaliijeeh, kolgvetted lede kulojih rummašliid išediidid paloin ja toargastasain väimud ovtkeärdäšvuodast, nuutko Kristusain; ij čoolmii oudast palvaldiin, nuutko ulmuid tuhhim tiet, mut nuutko Kristus palvaliijeeh, tovadiin väimust Immeel täätu; pyeri mieläin palvaldiin Heärä ige ulmuid, tiedediin, et maid puorid kiiuv taha, tom sun kalga vest Heäräst oazžud, leävus sun oarji adei luovas. Ef. 6: 5-8.

Tij palvaliijeeh, kolgvetted lede puohhain paloin vyelebääh tii išediidid, ij tuš puoriid ja lieggasäid, mut meidei porkäiduv. 1 Piätt. 2: 18.

Išedäid ja emedäid.

Išedeh, mii vuoigadvuot ja muddaagvuot lii, tom čäittid palvaliijeid, tiedediin, et tistuv lii Heärrä oolmin. Kol. 4: 1.

Tij išedeh, toohađ meidei sämmaanal palvaliijei vuästä ja pieijad meddal ästimiid, tiedediin, et tiuv Heärrä lii oolmin, kote ij keeja ulmuu muädu. Ef. 6: 9.

Ele toov aldemužasad poastuvuoda ja ele rieveed suu. Tuu peivalmad päkki ij koolga lede tuu tyehin ittaa räi. 3 Moos. 19: 13.

Ele toov poastuvuoda kiävhan ja tarbašijee peivalmaj, mut mävsii sunin suu päälhis

sämmää peivi ondil peäivää lyeštīm. 5 Moos. 24: 14, 15.

Nuoraid.

Tij nuorah, kolgvetted lede poarasaid vyelebääh; ja kolgvetted lede puohah kyeim kuaimäsid vyelebääh ja kärvudattad vyeligäžvuotan; tastko Immeel lii ilbadii vuästä, mut vyeligäid sun addel äärmu. Kolgvetted vyeledid jieijid Immeel vievsas kieda vuälä, et sun tii äiginis pajedičij. 1 Piätt. 5: 5, 6.

Leskaid.

Tot lii olm lesk, kote ohtunis lii ja piäjä toaivus Imelan ja coapcu ain rukosiin ja isasis čuärvumiin iijaid ja peivid. Mut kote nyeski-vuodast eälä, sun lii ellen jäämmäm. 1 Tim. 5: 5, 6.

Mun ceälhäm najhannaa ulmüid ja leskaid: tot lii siijan pyeri, jos sij coapcu nuut ko mun-
nuv. Mut jos sij eä vaje jieijis tollid, te naijus; tastko pyereeb lii naijad ko pyellid. 1 Kor. 7: 8, 9.

Poaris käälguh kalgeh meidei jieijis nuut kevttid, ko poosiid soapa, ij seelgityehin särnooh ige juhheeh, mut šieunal mättäättijeeh, et nuorra käälguh sist šieu udhid mättääččii, almaidis ja pärnaidis räähističčii, liččii čurgadeh, puttah, päihistis coapcooh, pyereh, almäidis vyelebääh, et Immeel sääni ij šodaččii pilkkedum. Tiit. 2: 3—5.

Puohhäid ovtast.

Puoh, maid tij tättuvetted, et ulmuuh tovaččii tiijan, toohad tij meidei siijan sämmaanal; tastko taat lii laaha ja profetah. Matt. 7: 12.

Räähist aldemužan nuutko jieijad. Ij räähisvuot toov aldemužan maiden paaid; tontiet lii räähisvuot laava teävdämaš. Room. 13: 9, 10.

Leävus räähisvuot tuodaläž; vajediđ paa, coapcuđ tast, mii pyeri lii. Viljalaž räähisvuot

kalga lede väimulaž tii kooskast. Jodos kyeim kyeimis oudast kunnee tohamain. Room. 12: 9, 10.

Te mun ravviim, et oudil puohai onnuučii rukkooseh, áanumašah, oudarukkooseh ja kiittoseh puohai ulmui peleest. 1 Tim. 2: 1.

Rukkooseh.

Idedasrukkoos.

Eeiji ja Algē ja Pase Jiega nooman. Amen. Mun kiitam tuu Immeel, räähis almalaž Eäččäm, Jeesus Kristus, tuu räähis Algaad, peht, et muu tään iija puohain vahagiin ja vaarain ármulávt varjelam leh, ja ruhadalam tuu: adde muñin ad-dagas puoh muu suddoid ja varjel muu ármulávt onnaa pēivi suddoin ja puoh paast, nuut et muu eellim ja puoh muu tyejeh tuñin tuhhiiččii. Mun addelam jieččan, muu rummašáin ja siáluin ja puohhain, mii must lii, tuu háaldun ja tuähán. Tuu pase engaleh leähhus muin, tuu pase Jiegga čyevvejus ja haldašus muu, et ij paas vajalaž must maiden vuäitáij. Amen.

Párnai rukkoos.

Heärrá Immeel, almalaž Eeči! Mij ruha-dallap tuu, räähis Algaad, Jeesus Kristus tiet: adde miijan pase áärmud, et mij olm oskoost ja máatust ja šieu taavin peivi peivist šodaččiiim ja lasaniččiiim; varjel ja suojel mii, mii vanhemiid ja esivääldi onnaa pēivi suddoost, vahagist ja puoh paast. Amen.

Ehidasrukkooseh.

Eeiji ja Algē ja Pase Jiega nooman. Amen. Mun kiitam tuu, Immeel, räähis almalaž Eäččäm,

Jeesus Kristus, tuu räähis Algaad, peht, et muu onnaa pēivi puoh vahagist ja vaarast ármulávt varjelam leh, ja ruhadalam tuu: adde muñin ad-dagas puoh muu suddoid ja varjel muu ármulávt táán iija suddoin ja puoh paast, et muu eellim ja puoh muu tyejeh tuñin tuhhiččii. Mun adde-lam jieččan, muu rummašain ja siáluin ja puoh-hain, mii must lii, tuu háaldun ja tuähán. Tuu pase engaleh leähhus muin, tuu Pase Jiegga čyevvejus ja haldašus muu, et ij paas vajalaž must maiden vuäitáçij. Amen.

Keeja mii, Heärrá, räähis almalaž Eeçi, ja varjel mii käävvilas kivsediijest, kote ain pirra jota, uusadiin, keäm sun oažučij njiellad. Adde miiñan áarmu, et mij noona oskõin ruokkadávt suu vuästä čuážuččiim ja onnaa iija tuu pase sye-jeest murraštaa oadaččiim; tuu räähis Algaad, Jeesus Kristus, mii Heärá, peht. Amen.

Sivnadas oudil puraškyettim.

Puohai čalmeh kečih tuu, Heärrá, ja tun addelah siijan purramaš ägistis. Tun leehastah kiedad ja sivnadasainad piemah puohaid, keäh eelih. Kunnee leävus Eäčän ja Algan ja Pase Jiegan, nuutko aalgast lii lemaž, tääl ja ain nuuvhannaavuodast nuuvhannaavuotan. Amen.

Heärrá Immeel, almalaž Eeçi! Sivned mii ja täid tuu skeeñkaid, maid tun miiñan rummaš piämmun ármulávt addelam leh; ja adde pase áarmud, et mij mudagávt ja tuu mielad rikohannaa taid navdašiččiim; tuu Algaad, Jeesus Kristus, mii Heärá peht. Amen.

Kiitos purram maña.

Kiittop Heärá, tastko sun lii pyeri ja suu lädisvuot coapcu nuuvhannaa; kote addel purra-maš ellēid ja káranas uđagáiduv, keäh suu išasis

čuárvuh. Kunnee leávuš Eäčán ja Algan ja pase Jiegan, nuutko aalgast líi lemaž, táál ja ain nuuvhannaavuodast nuuvhannaavuotan. Amen.

Mij kiittep tuu, ráähis almalaž Eeči, puoh tuu pyeri tavoidad ja eromaš tai tuu skeenkaidad oudast, maid mij táál tuu ládisvuodastad navdašam lep, ja ruhadallap tuu pase áármud, et nuutko ruumaš líi piámuš oažžum, siálu meidei pase sánninad eállááčij; tuu ráähis Algaad, Jeesus Kristus, mii Heärá, peht. Amen.

Heärá rukkoos.

Mii Eeči, kote leh oolmin. Pasottum leávuš tuu nomm. Poadus tuu váldikodde. Šados tuu táttu eennam alne, nuutko almeest. Adde miijan onnaa peivi mii jyehipeäiválii léibi. Ja adde miijan addagas mii suddoid, nuutko mijuv addagas addelep toid, keäh lee mii vuástá rikkom. Ja ele jodeet mii kivsadasan. Mut peesti mii paast. Tastko tuu líi váldikodde ja vyeimi ja kunnee nuuvhannaavuodast. Amen.

Heärá sivnadas.

Heárrá sivnedičij mii ja varjeličij mii. Heárrá čuovvadičij muáduuš mii paijeel ja líčij miijan ármulaž. Heárrá jurgaličij muáduuš mii peäl ja adeličij miijan nuuvhannaá rávhu. Eeiji ja Algē ja Pase Jiega nooman. Amen.

Kristamattu,

oanehávť oudas puohtum.

Jodeettim.

1. Mii lii ulmuu tivrasumos äšši?

Ulmuu tivrasumos äšši lii máttáđ tubdad Immeel ja Jeesus Kristus, keám sun vuolgatij, ja Kristusan oskomáin oažžud nuuvhannaa eellim.

Táát lii nuuvhannaa eellim, et sij tubdaččii tuu, ainoo tuota Immeel, ja keám vuolgattih, Jeesus Kristus. Joh. 17: 3.

Maid tot iššeed ulmuu, jos sun puoh maailm vuáitáčij ja oažučij vaahag siällusis? Adei maid mávsuid olmož addel siälnuus lonastassan? Matt. 16: 26.

Maid ij čalme leh oainam, ige pelji leh kullam, ige ulmuu váimun leh paijanam, tom lii Immeel vaalmaštam toid, keäh suu ráähisteh. 1 Kor. 2: 9.

2. Maht pyehtip mij tubdad Immeel?

Mij pyehtip tubdad Immeel tuš ton peht, et Immeel lii almottam jieijis miijan ja keäsá mii peälásis nuuvhannaa ráähisvuodáin.

Mun lem nuuvhannaa ráähisvuodáin tuu ráähistam, tontiet lem mun keässám tuu peälá-san sudes áármust. Jer. 31: 3.

3. Maht Immeel lii almottam jieijis miijan?

Immeel lii almottam jieijis miijan sivnedim tuojin, aalmugii jodeettemist ja mii oamitobdoost, mut eromaš pase ráámátist ja Algestis, Jeesusist Kristusist, kote lii Immeel orroom tievaslaž almostas.

Tot, mii lii Imelist tubdamnal, lii siijan tietteväž, tastko Immeel almotij tom siijan. Tastko suu oainimettom orroom, nomalas suu nuuvhan-naa vyeimi ja immeelvuot, oainoo maailm sivnedim ráájiist, ko toh suu tavvoin totkojeh; nuut et eä sij vaje jieijis sujattemin sárnuđ. Room. 1: 19, 20.

Immeel säärnui toule távjá ja moadinal ei-jiid profetai peht; táin majemuin pēivin lii sun miijan sárnum Algees peht, kote lii suu šelgad-vuoda päštím ja suu oroomis maadakove. Hepr. 1: 1, 3.

4. Mii pase ráámát lii?

Pase ráámát lii Immeel sääni, maid paseh Immeel ulmuuh lee kirjettam Pase Jiega vaikut-tasast.

Ij ohtkin ennustas leh vala ulmui táatust puohtum oudas; mut paseh Immeel ulmuuh lee Pase Jiega vaikuttasast sárnum. 2 Piätt. 1: 21.

Puoh kirjettas lii Imelist adelum ja lii tar-baslaž máttun, nuttalassan, vuoigadassan ja ku-rattassan, kote lii vanhurskesvuodast; et Immeel olmož ličij tievaslaž ja puohhaid puoriid tuojiid tohalaž. 2 Tim. 3: 16, 17.

5. Maht mij kolgap anneed pase ráámát et máttááččiim tast tubdađ Immeel?

Et máttááččiim pase ráámátist tubdađ Im-meel, kolgap mij ruhadalan tutkađ tom, uccad tast ellee Immeel ja lede kulojih ton tuotavuotan, maid pase Jiegga miijan sääniist šelgasmát.

Aldaniđ Immeel, te sun aldan tiijan. Jaak. 4: 8.

Mist lii noona profetalaž sääni, ja tij tohavetted pyereest, et tij tast vaara völdivettes nuutko kinttalist, kote sevņadasast čyevvee, tassaaz ko peivi čuovvan ja kuavsuitäsni paijaan tii väimuin. 2 Piätt. 1: 19.

Vuossamuž loho.

Imelist.

6. Maid lii Immeel ráámätist almottam oroomis kuättä?

Immeel lii ráámätist almottam oroomis kuättä, et sun, ainoo Immeel ja Heärrä, lii Jieggä, ja et sun lii Eellim, Čuovvadvuot ja Räähisvuot.

Kuula Israel, Heärrä mii Immeel lii oht ainoo Heärrä. 5 Moos. 6: 4.

Immeel lii Jieggä; ja keäh suu ruhadaleh, sij kalgeh jieggast ja tuotavuodast suu ruhdallad. Joh. 4: 24.

Nuutko Eeijist lii eellim jiečalnees, addelij sun meidei eellim Algan, nuut et sust lii eellim jiečalnees. Joh. 5: 26.

Tääť lii tot almottas, maid mij lep sust kullam ja tiijan almottep, et Immeel lii čuovvadvuot, ja et ij sust leh mihheen sevņadvuodaid. 1 Joh. 1: 5.

Kote ij räähist, ij sun tuubda Immeel, tastko Immeel lii räähisvuot. 1 Joh. 4: 8.

7. Maid lii Immeel almottam muáđušažvuodainis?

Immeel lii almottam muáđušažvuodainis, et sun lii

a) pase.

Pase, pase, pase Heärrä Sebaot; puoh eenam lii tievva suu kunnest. Jes. 6: 3.

Tij kolgvatted lede paseh, tastko mun lem pase. 1 Piätt. 1: 16.

Jieh tun leh tot Immeel, keäs immeelmettom meänu tohhee, ja kote paa lii, ij sun coapeu tuu oudast. Ps. 5: 5.

b) vanhurskes.

Heärrä lii vanhurskes ja räähist vanhurskesvuoda. Ps. 11: 7.

Immeel addel jiečkeäsuv suu tavoi mieldi. Room. 2: 6.

c) pyeri, lädis ja ärmulaž.

Ij kihheen leh pyeri, mut Immeel ohtun. Matt. 19: 17.

Lädis ja ärmulaž lii Heärrä. kierdaväž ja aibas pyeri. Nuutko eeci äärmit pärnäidis, nuut Heärräuv äärmit taid, keäh sust paleh. Ps. 103: 8, 13.

d) kierdaväž ja kuhesmielalaž.

Keejahuv pajeluu suu pyerivuodas, kierdaväžvuodas ja kuhesmielalažvuodas rigesvuoda, et jiech tieđe, et Immeel pyerivuot keäsä tuu puärädasan? Room. 2: 4.

e) oskolaž ja tuodalaž.

Sun lii oskolaž, kote tii koččom lii ja tom meidei teävdä. 1 Tess. 5: 24.

Heärrä sääni lii tuodalaž, ja puoh, maid sun taha, lii tohhum oskolažvuodast. Ps. 33: 4.

f) nuuvhannaa.

Oudil ko värih liijii, adei eennam ja maailm sivnedui, leh tun, Immeel, nuuvhannaavuodast nuuvhannaavuotan. Ps. 90: 2.

g) muttuhannaa.

Jyehimuädušaž pyeri adaldah ja jyehimuädušaž tievaslaž skenk poata paijeen čuovvadvuoda Eeijist, keän lunne ij leh mutas ige čuovvadvuoda ja sevņadvuoda lonottas. Jaak. 1: 17.

h) jyehikuävlun orroo.

Jiemuv mun leh Immeel, kote alda lem, sārnu Heärrä, jiemge leh tot Immeel, kote kukken

lii? Jurdahuv, et ohtkin puähtä jieijis nuut syeligävt čiehad, et jiem mun suu oaini, sárnu Heärrä; jiemuv mun leh tot, kote teävdám almē ja eennam, sárnu Heärrä. Jer. 23: 23, 24.

i) puohväldäläž.

Mii Immeel lii oolmin; maid ihenis sun táttu, tom sun taha. Ps. 115: 3.

j) puohtiettee.

Heärrä, tun tuudhah muu ja tuubdah muu. Jos mun išteorom, tai mun paijaanam, te tun tom tiädäh; tun ibbeerdah olgolaa muu jurduid. Ps. 139: 1, 2.

k) viises.

Heärrä lii viisesvuodain eennam vuädudam ja oolmid toimain ráhtám. Säänil. 3: 19.

O tom Immeel rigesvuoda ja viisesvuoda ja tiädu kienpalvuoda! Maht tutkamettomeh lee suu tuámuh ja fattiimettomeh suu radeh! Room. 11: 33.

l) audagas.

Immeel lii audagas ja ainoo väldäläž, kunagasai kunagas, ja puohai heärái Heärrä. 1 Tim. 6: 15.

8. Mabdemin Immeel almostuvvoo sänistis ja tuojinis?

Immeel almostuvvoo sänistis ja tuojinis kulmohtsažžan: Eeččin, Algen ja Pase Jieggan; montiet celkkip immeelvuodast leemin kulm persoonan.

Monnad ja toohad puoh aalmugiid máttáat-taspárnin, kästimain sii Eeiji ja Algē ja Pase Jiega nooman. Matt. 28: 19.

Mii Heärä Jeesus Kristus ármu ja Immeel ráähisvuot ja Pase Jiega oasalažvuot leävus tii puohaiguim. 2 Kor. 13: 13.

9. Maid ráámát almoot Eeiji, Algē ja Pase Jiega koskvuodast kyeim kuáimásis?

Ráámát almoot Eeiji, Algē ja Pase Jiega koskvuodast kyeim kuáimásis, et Eeči lii nuuv-

hannaavuodast šoddadam Algē, Alge lii šoddam Eeijist ja Pase Jiegga vualgä nuuvhannaavuodast Eeijist ja Algeest.

Keäs engaliin sun koassin lii sārnum: tun leh muu Alge, onne mun tun šoddadim; ja oppeet: mun lem suu Eeči ja sun lii muu Alge. Hepr. 1: 5.

Lohduttiijee, Pase Jiegga, keäm Eeči kalga vuolgattid muu nooman, sun mättät tiijan puoh ja muštoot tiijan puoh, maid mun lem tiijan sārnum. Joh. 14: 26.

Koas Lohduttiijee poata, keäm mun tiijan Eeijist vuolgam, tuotavuoda Jiegga, kote Eeijist vualgä, sun kalga must tuodaštid. Joh. 15: 26.

Nubbe loho.

Eeijist Imelist ja suu tuojin.

10. Maid oskop Eeijist Imelist?

Mij oskop, et Eeči Immeel lii sivnedam oolmid ja eennam ja puoh, mii tain lii; et sun ana täid puohaid vyeimist; et sun lii addelam mii oudast ainoo Algees; ja et sun haaldaš puoh nuut, et suu nuuvhannaa ärmuräädi šadda tuottan.

Aalgast Immeel sivnedij oolmid ja eennam. 1 Moos. 1: 1.

Suste ja suu peht ja suu kuävlü lee puohah, sunin leävus šelgasvuot nuuvhannaa. Amen. Room. 11: 36.

11. Mii lii Immeel nuuvhannaa ärmuräädi?

Immeel nuuvhannaa ärmuräädi lii tot Immeel räähisvuoda toima, mon peht sun lii mii Kristusist valjim, oudil ko maailm vuädudas lei pieijum, ja aasattam mii Algees kove muädušažžan, nuut et toh, keäh oskoost oomasteh Kristus, oažžuh

nuuvhannaa eellim; mon vuästä toh, keäh eä leh Immeel koččoman kulojih, mut hilgoh Kristus, šaddeh jieijis suujast kaččottasan.

Immeel lii mii Kristusist valjim, oudil ko maailm vuäđudas pieijum lei, et mij liččiim pasesh ja läittimettomeh suu oudast, ja lii räähisvuodast aasattam mii pärninis Jeesus Kristus peht. Ef. 1: 4, 5.

12. Mane celkkip Immeel Eeččin?

Immeel celkkip Eeččin tontiet, et sun Sivnedijen lii puohai ulmui Eeči; mut eromaš tontiet, et sun lii mii Heärä Jeesus Kristus Eeči ja suu peht puohai oskovai Eeči.

Ijuv mist puohain leh oht Eeči, ijuv oht Immeel mii sivnedam leh? Mal. 2: 10.

Mun suijaladam idduidan mii Heärä Jeesus Kristus Eeiji oudast, kote puohai olm Eeči lii, keäh oolmin ja eennam alne pärnin koččojeh. Ef. 3: 14, 15.

13. Mii sivnedim lii?

Sivnedim lii puohväldäli Immeel tyeji, mon peht sun aalgast toovai puoh saninis, ja kočoi taid lede, moh eä lemaž.

Oskō peht mij iberdep, et maailm lii Immeel saaniin rahtum, nuut et toh, moh oainojeh, eä leh oainuliin šoddam. Hepr. 11: 3.

Heärä saaniin lee almeš tohkum ja puoh toi joavhuh suu njäälmis jieggäin. Ps. 33: 6.

14. Maht Immeel ana vyeimist ja haaldaš sivnadasas?

Immeel ana vyeimist ja haaldaš sivnadas tonnal, et sun kuäddä puoh saninis ja ana huola puohain sivnadasainis ja jodeet taid räähisvuodain, vanhurskesvuodain ja viisesvuodain.

Suste mij eellip, lihadep ja lep. Ap. T. 17: 28.
 Keõcaä almē luudid, eä toh kalve, eäge niite.
 eäge nuura riihan, ja tii almalaž Eeci piämä
 taid. Matt. 6: 26.

15. Mabdemin Immeel sivnedij maailm?

Immeel sivnedij maailm eidu pyerrin.

Immeel keejai puoh, maid sun tooham lei,
 ja keeja, toh liijii čuvtii pyereh. 1 Moos 1: 31.

16. Moh lee alemusah Immeel sivnadasain?

Immeel sivnadasain lee engaleh ja ulmuuh
 alemusah.

17 Maid räämat almoot engalii oroomist?

Räämat almoot, et engaleh lee jieegah, keäid
 Immeel addelij stuorra viisesvuoda, vyeimi ja
 šelgasvuoda.

Sun taha engaliidis jieggan ja palvaliijei-
 dis tuula šledgiimin. Hepr. 1: 7.

18. Copeuu'uv puoh engaleh algtilestis?

Eä puoh engaleh coapcum algtilestis, mut
 ennuu rätkojii Imelist, tohhi sudo ja ovtastuvvii
 sevņadvuoda völdikodden, mon oaivaamus lii
 pergalah.

Pergalah lii lemaž morhedijee aalgast ige
 coapcum tuotavuodast, tastko tuotavuot ij leh
 suste. Koas sun sarnu kialesvuoda, te sun sarnu
 jieijis aašin, tastko sun lii kiälästellee ja ton
 Eeci. Joh. 8: 44.

Ij Immeel taid engaliid, keäh sudo tohhi,
 äärmittam, mut lii taid sevņadvuoda avlin helvi-
 tan nurdastam ja kuodij taid tuamun vyerkke-
 juđ. 2 Piätt. 2: 4.

19. Maid paas engaleh taheh?

Paas engaleh čuäžžuh Immeel pase täätu
 vuästä ja viettaleh ulmuud suddon sättim tiet
 siuv kadottasan.

Kolgvetteđ lede čiaľguseh ja kocceed; tastko tii vajalaž pergalah jota pirra nuutko kiljoo jalopevri ja oca, keám sun njielačij. 1 Piätt. 5: 8.

20. Mii lii puorii engalii toima?

Pyereh engaleh kiitteh ja räämideh Immeel ja tevdih suu pase táatu ja palvaley taid, keäh Imelist paleh.

Kiitied Heära, tij suu engaleh, tij vievsas sängäreh, keäh suu pákkumiid toimatvetted, et suu sääniis jiena kulluučij. Ps. 103: 20.

Eäuv toh puohah lee palvalijee jiegah, palvalassan vuolgattum toid, keäh audagasvuoda kalgeh arbid. Hepr. 1: 14.

21. Mabdemin Immeel sivnedij ulmuu?

Immeel sivnedij ulmuu jieijis kovveen.

Immeel sivnedij ulmuu jieijis kovveen, Immeel kovveen sivnedij sun suu; almain ja kálgun sivnedij sun sunnuu. 1 Moos. 1: 27.

Heärrá Immeel toovai ulmuu eennam muldeest, possoolij suu njuneraigiid eellim vuoinastim ja nuut šoodai olmož ellee siállun. 1 Moos. 2: 7.

22. Mii Immeel kove ulmust lii?

Immeel kove ulmust lii tot Immeel muđušažvuot, maid olmož sivnadasast oážui, ko Immeel addelij suñin jiermi, táatu ja oamitobdo, ja toovai suu nuut pyerrin, et sust lei háálu ja vyeimi tubdađ ja räähistid Immeel ja toohad suu táatu.

23. Coapcuiuv olmož algtilestis?

Olmož ij coapcum algtilestis, mut juurai pergaluvi kivsadasast suddon, ko Immeel piejai suñin keččalas.

Koalmaid loho.

Suddonjurram.

24. Maht olmož juurai suddon?

Olmož juurai suddon, ko sun ij coapcum oskõin Immeel sääniist, mut kuldali jivsedijee, mielastui paa'an ja rikoi Immeel päkkum.

25. Maid suddonjurram vaikutij oudemuu ulmust?

Suddonjurram peht pillešui Immeel kove ulmust, nuut et suu jiermi seävnanij, suu tättu miedetij paa'an, suu oamitobdo šoodai ravhuttemin ja sun šoodai sudo, jäämmim ja pergaluv vääldi vuälä.

Äädäm säärnui: mun kullim tuu jiena paradiisist ja pollim, tastko mun liijim piättää; tontiet mun peittittim. 1 Moos. 3: 10.

Jäämmim lii sudo päkki. Room. 6: 23.

26. Maht vuossamuž suddo vaikutij ulmuj?

Vuossamuž suddo ij pilledam tuš oudavanhemiidin, mut täät pillešum pokkij ärbin ubb olmožkoddan, nuut et puoh ulmuuh luändustis lee suddogasah ja jäämmim vuälääh.

Ulmuu väimu äigumaš lii paa pärnivuoda rääjiist. 1 Moos. 8: 21.

Puohah lee ratkum meddal ja eidu keälbuttemin šoddam; ij leh ohtkin, kote pyere taha, ij ohtkin. Room. 3: 12.

Nuutko ovt ulmuu peht suddo lii maailman poattam ja sudo peht jäämmim, nuut lii jäämmim poattam puohai ulmui paijeel, kaas puohah lee sudo tooham. Room. 5: 12.

27. Maht ulmuu jurram vaikutij sivnadasan?

Ulmuu jurram tiet korottui eennam ja sivnadas šoodai pillešume palvalasan, kost tot tääl šuähkä vyerdin pessamis.

Immeel säärnui Áádámáin: koas kullih emedad jiena ja purrih muorast, mast mun kieldim tuu celhediin: ele tast puura, korottum leávus eennam tuu tiet; soröin ferttiuh tun jieijad tast elettid puoh eellimáigád. 1 Moos. 3: 17.

Sivnadas aheváin ahevašan vuárdá Immeel párnái almostas, tastko sivnadas lii pillešume vuälá adelum. Tastko mij tiettip et ubb sivnadas šuáhká ja aataštuvvoo ain táán rái miiguim. Room. 8: 19, 20, 22.

28. Mii lii suddo?

Suddo, kote áásá mist árbisuddon ja almostuvvoo tahosuddon, lii váimu jurgaladdim meddal Imelist, Immeel pákkum rikkom ja suu Pase Jiega murrašlažžan sáttim.

29. Mii lii árbisuddo?

Árbisuddo lii mii luándu mieldišoddam pillešum, kote taha mii miedettiijen paa'an ja vyeimittemin puáran, ja vaikut mist jyehimuádušiid paas hááluid, main tahosudoh vyelgih.

Mun tiädám, et ij must, tot lij muu oažist, aasa mihheen puorid. Tastko táttu must lij, mut tevdid pyere, jiem mun tom kavna. Room. 7: 18.

30. Mii lii tahosuddo?

Tahosuddo lii árbisudo almostum jurduin, saavain ja tuojin, moin rikkop Immeel táátu.

Ko anestum lii šovattam, te tot šoddad sudo. Jaak. 1: 15.

Váimust vyelgih paas jurduuh, morheh, syelesajevuodah, huárávuodah, suolavuodah, poastu tuodaštasah, pilkkedimvuodah. Matt. 15: 19.

Kote puáhtá pyere toohad ige toov, suñin tot lii suddon. Jaak. 4: 17.

31. Kalemuádušaž lii jáämmim?

Jáämmim lii tai jiejalaž, tot lii ulmuu ratkum Imelist sudo peht; tai rummašlaž, tot lii

siälü ratkum rummašist; tai nuuvhannaa, tot lii siälü ja rummaš nuuvhannaa ratkum Imelist.

Tij leid jäämmám rikkomii ja sudoi tiet. Ef. 2: 1.

Eennamist tun leh vuülgám ja eennamin tun koolgah vest šoddađ. 1 Moos. 3: 19.

Pooličáid, eeposkováid, hirmadáid, morhedijjeid, syelesajeannēid, noidiid ja eepimmeel palvaliijjeid ja puohháid kiälástelleid kalga sii oasi lede ton jävríst, kote tuláin ja rihháin puälá, kote lii nubbe jäämmim. Alm. 21: 8.

32. Hilgoiuv Immeel suddon jurram olmožkode?

Immeel ij hilgom suddon jurram olmožkode, mut addelij jo mii oudavanhemáid lopadas lonastast; ja ko äigi lei tievvam, vuolgatij sun ainoo Algees maailm Pesten.

Koas äigi lei tievvam, vuolgatij Immeel Algees, nissonist šoddam, laava vuälážin tohhum, et sun taid, keäh laava vuälááh liijii, lonestičij, et mij oážuččiiim pärnivuoda. Gal. 4: 4, 5.

33. Maht Immeel meännud toin paa'ain, mii maailmist šadda?

Immeel, kote jieč vaikut puoh pyere ja ouded tom, maid toohap suu täätu mielđi, kiälđá ja ráangáš paa ja hettee tom távjá; mut ko sun luášta tom šoddađ, piäjä sun toos vises räji, ja vyeigee puoh nuut, et paauv ferttee palvalid suu puorid tarkotusaid.

Elleđ ääijäd; ij Immeel tipte jieijis pilkkeđid; tastko maid olmož kalva, tom sun meidei niitta. Gal. 6: 7.

Tij jurdaččiid muu vuästä paa, mut Immeel lii jurdaččam tom pyerrin. 1 Moos. 50: 20.

34. Maid mij kolgap jurdaččid äigáliin oasittemesvuodain?

Äigáliih oasittemesvuodah eä šooda heevii- mist, mut Immeel suává ja vuolgat taid sudo

tiet immeelmettomaid rängästassan ja cuvnamin, mut imelalašaid oskō keččalassan ja nanodassan.

Paavuodad tiet tun nuttaluuh ja tottalmettomvuodad tiet tun kurattuuh; te tiede ja oaini, maht väiväš ja surgad tot lii, et hilgõh Heärrä, tuu Immeel, ja jieh poola muu, sarnu Heärrä, Heärrä Sebaot. Jer. 2: 19.

Audagas lii tot almai, kote kivsadas kiärdä; tastko koas sun keččalum lii, te sun kalga oažžud eellim kruuna, maid Heärrä lii lopedam toid, keäh sun räähisteh. Jaak. 1: 12.

35. Maht Immeel taha tuottan nuuvhannaa ärmuräädis?

Immeel taha tuottan nuuvhannaa ärmuräädis tonnal, et sun räähisvuodast keäččä olmožkode, vaalmašt tom laava ja lopadas peht vuästävöldid Kristus ja taha taid, keäh Kristusan oskoh, suu kovvees muädušažžan.

Keid sun lii oudaskeččam, taid sun lii Algees kove muädušažžan aasattam, et sun liičij oudemusta šoddam ennui viiljai kooskast. Room. 8: 29.

Neäljäd loho.

Laaha ja lopadas.

I. Laaha.

36. Maht Immeel lii almottam pase laavas?

Immeel kirjetij sivneddiinis oamitobdõ laava ulmuu väimun; mut ko tiätu Immeel täätust sudo peht ain seävnanij, kulluutij sun Sinai vääriist love päkkumsäni laava; ja udd littoost lii sun Kristusist ollasävt almottam laavas, maid sun pase Jiega peht addel toi väimoid, keäh oskoh Kristusan.

Elled jurde, et mun pottim laava ja profetaid pestid, jiem mun poattam pestid, mut tevidid. Matt. 5: 17.

Tääť lii tot testament, maid mun tääťum toohađ Israel viäsun toi peivii majeeld, säřnu Heärrä: Mun tääťum addeliđ muu laavaid sii mielan ja tääťum taid kirjettiđ sii väimoid; ja mun tääťum leđe sii Immeel, ja sij šaddeh muu aalmugin. Hepr. 8: 10.

37. Mii lii oamitobdo?

Oamitobdo lii Immeel jiena mii väimust, kote ana vaara mii mielast, väädin mii toohađ, maid tiettip leđe olmnal, ja kieldin mii tohamist, maid tiettip leđe poastud, ja kote pyerrin ana pyere tyeje, mut tyemmee paas tyeje.

Koas päähineh, kein ij laaha leh, taheh luändustis, maid laaha väätä, te sij, vaik ij sist laaha leh, lee olssis laaha; keäh čäittih, et laava tyeji lii kirjettum sii väimoid, ja nuut sii oamitobdo ohtan tuodať, ja sii jurduuh koskanis jieč pajalsis kuoddaleh adei meidei jieijis sujattemin taheh. Room. 2: 14, 15.

Immeel love päkkumeh.

Vuossamuž päkkum.

Mun lem Heärrä, tuu Immeel, kote lem toalvum tuu olgos Egypt eennamist, oarjivuoda viäsust. Eä tust koolga leđe eres imeleh muu oundast. Ele toov olssad kove ige maiden muäđuid, ij toi, keäh paijeen oolmin lee, ige toi, keäh vyellin lee eennam alne, ige toi, keäh čaasin eennam vyelni lee. Ele kommeerd taid, elege meidei palval taid; tastko mun, Heärrä tuu Immeel, lem kiives Immeel, kote koastidam eejii paaid tuojid pärnäid koalmad ja neäljäd puolva räi toid, keäh muu vaijeede; mut toovam lädisvuoda tuhattäid, keäh muu räähisteh ja aneh muu päkkumiid. 2 Moos. 20: 2—6.

38. Maid kennegasvuodaid Immeel piäjä miijan vuossamuu päkkumist?

Vuossamuu päkkumist Immeel piäjä miijan kennegasvuottan, et mij kolgap pollad, räähistid ja palvalid suu nuutko ainoo tuota Immeel.

39. Maid Immeel kiäldä vuossamuu päkkumist?

Vuossamuu päkkumist Immeel kiäldä mii oudemusta anemist eepimeliid ja nubben palvalmist Immeel läppöjijee oroomii kuuvn adei taid Imelin kommeermist.

Mun Heärrä, tot lii muu nomm; jiem mun adde eärräsan muu kunnee ige muu rämädas eepimeläid. Jes. 42: 8.

40. Maht vuossamuž päkkum rikkoo?

Vuossamuž päkkum rikkoo, ko tom kunnee, mii Imelan kulloo, addelep sivnadasäid adei jieččin mielakuuviid; ko toohap olssin nabdem ibardas Imelist, mii rätkoo räamatist; adei ko pollap ja räähistep maiden maailmist sämmäänal adei pyerebeht ko Immeel.

Keäs tij tättuvetteđ verdidiđ Immeel, adei maid kuuvd tij tättuvetteđ supin toohad? Jes. 40: 18.

Ij koolga tuu joavhust kavnuđ ohtkin, kote lii omašistee, pēivi väljejijee, tiettee, culidiijee, lamnee, noaidi, meerhai tulk, adei kii maiden jämmein kojjad. Tastko juähäž, kote nabdemiid taha, lii kauhadvuot Heärrän. 5 Moos. 18: 10—12.

Elleđ maailm räähist ige maiden, mii maailmist lii. Jos kii maailm räähist, ij sust leh Eeiji räähisvuot. Tastko puoh, mii maailmist lii, oazi anestum, čoolmii anestum ja eellim ilbadvuot, ij tot leh Eeijist, mut tot lii maailmist. 1 Joh. 2: 15, 16.

41. Maid mij mättäp ton äštimest, maid Immeel lii lahtam vuossamuu päkkuman?

Ton äštimest, maid Immeel lii lahtam vuossamuu päkkuman, mättäp mij, et puoh eepim-

meelpalvalas lii Imelan kauhadyuot, nuut et sun pase kiivesvuodain tom raangas.

42. Maid mij mattap ton lopadasast, maid Immeel lii lahtam vuossamuu päkkuman?

Ton lopadasast, maid Immeel lii lahtam vuossamuu päkkuman, mattap mij, et Immeel palo ja räähisvuot leva sunin nuut tohaliih, et sun addel aarvas sivnadas toid, keäh suu räähisteh ja aneh suu päkkumiid.

Nubbe päkkum.

Ele tuššan mainaš Heärrä, tuu Immeel, nooma; tastko ij Heärrä kyede tom rangäshannaa, kote tuššan mainaš suu nooma. 2 Moos. 20: 7.

43. Montiet Immeel nomm kalga lede miijan pase ja tivras?

Koas Immeel nomm lii jieč Immeel, nabde-min ko sun sänistis ja tuojinis lii almostum, kalga suu nomm lede miijan nuut pase ja tivras, ko sun jieč lii.

Heärrä, ij ohtkin leh tuu veärdäšaž; tun leh styeres ja tuu nomm lii styeres, maid tun puävtäh tuojidadguim čäittid. Jer. 10: 6.

Heärrä nomm lii noona lanne; vanhurskes käččä toho ja šadda varjelum. Säänil. 18: 10.

44. Maht nubbe päkkum rikkoo?

Nubbe päkkum rikkoo, ko Immeel valdoo tuodaštiijen poastu adei tušes ääšist, adei ko Immeel nomm ja suu pase sääni käävvilvuodain, keppisasmielalävt adei pilkkedimnal annoo.

Kii ihenis Imelis koroot, sun kalga kyeddič suddoos. 3 Moos. 24: 15.

Tääät aalmug aldan muu njaalminis ja kun-nest ana muu poksamiidiguim, mut sii väimu lii kukken muste. Matt. 15: 8.

Tii saaha kalga lede: lii, lii, ij, ij; mii toos lasettuvvoo, tot lii paast. Matt. 5: 37.

45. Koas kristahas oažžu vuárnuđ?

Kristahas oažžu vuárnuđ, ko Immeel kunnee ja tuotavuot veltihannaa tom väätä, adei ko esiväldi ohtsiikode torvon nuut aasat.

Tun koolgah pollad Heärä, tuu Immeel, ja palvalid suu, ja suu nooma peht koolgah tun vuárnuđ. 5 Moos. 6: 13.

Mun ruhadalam Immeel tuodaštiijen muu siälü paijeel, et mun lem šeäštäm tii. 2 Kor. 1: 23.

46. Mii lii poastu vuárnum?

Poastu vuárnum lii, jos vuárnäsain nanodep, maid tiettip kielesin adei eepitiädulažžan, jos rikkop, maid vuárnäsain lep lopedam; adei jos vuárnäs tovaadiin tätulin anneep kyevtmielaliid saanid tai čiehap tuotavuoda.

Epped koolga poastud vuárnuđ muu nooman ige heäpäšid tii Immeel nooma, tastko mun lem Heärä. 3 Moos. 19: 12.

47. Maid mij mättäp ton äštimest, maid Immeel lii lahtam nube päkkuman?

Ton äštimest, maid Immeel lii lahtam nube päkkuman, mättäp mij, et Immeel nooma tuššan mainašim lii stuorra suddo, mii ij veelti Immeel tuämu, vaik tot peesačijuv ulmuin rängäšhannaa.

Koalmad päkkum.

Mušte pasottid pasepēivi. Kutt pēivi koolgah tun tyeje toohad ja puoh riävguidid toimatid. Mut čiččad pēivi lii Heärä, tuu Immeel, sabbaat. Talle jieh tun koolga maiden tuojid toohad, jieh tun, ige tuu alge, ige tuu nieida, ige tuu palvalijee, ige tuu piiga, ige tuu vuäjän, ige oomas olmož, kote tuu päihist lii. Tastko kuuda peivist lii Heärä almē ja cennam ja meera tooham ja puoh, mii tain lii, ja vuoinadadai čiččad pēivi. Tontiet sivnedij Heärä sabbaat pēivi ja pasotij tom. 2 Moos. 20: 8—11.

48. Maid kennegasvuodaid Immeel piäjä miijan koalmad päkkumist?

Koalmad päkkumist Immeel piäjä miijan kennegasvuottan toohad tyeje kutt pēivi ohhoost, mut pasepēivi tyejeest vuoinadattad ja pasottid tom pēivi Imelan.

49. Montiet mij kolgap tyeje toohad?

Mij kolgap tyeje toohad tontiet, et Immeel lii nuut aasattam, ja et mij tyeje peht oažžup Imelist eälättassan ja tarbsiidin, sehe tontiet, et mij toin nalin velttip ennuu kivsadasaid ja sudo tilevuodaid.

Käällud piejastuvvain koolgah tun purrad lēibi. 1 Moos. 3: 19.

Kote ij täätu tyeje toohad, leävus sun meidei purahannaa. 2 Tess. 3: 10.

50. Maht mij kolgap pasottid pasepēivi?

Mij kolgap pasottid pasepēivi tonnal, et mij kyeđđip puoh tom, mii hettee Immeelpalvalas päihistin adei servikode ohtvuodast, ja et mij eromaš ton pēivi Immeel säni luuhamain ja kullamain, rukosain ja kiittosain uccap jieggasin piämu ja eälläättas.

Muu siälu ahevaš ja haaliid Heärä oudakärdinaid; muu siälu ja ruumaš illood ellee Imelist. Tastko oht peivi tuu oudakärdiniin lii pyereeb, ko tuhät eres sajeest. Ps. 84: 3, 11.

Aäsus Kristus sääni arvasävt tii kooskast puoh viisesvuodain. Mättäättid ja ravvid kyeim kuoimidid psalmiiguim, kiitoslavluiguim ja jiegalli veisidemiiguim, veisiden äärmu peht Heärrän tii väimuinid. Kol. 3: 16.

Elled hilgō ohtsii servikode, nuutko motomii utke lii, mut ravvid kyeim kuoimidid, ja tađe eenab ko tij oainivetteđ tom pēivi aldanim. Hepr. 10: 25.

51. Epuv oažu maiden tuojid toohad pasepēivi?
Pasepēiviuv oažžup toohad, maid kristalaž
räähisvuot ja veltihannaa taarbas väätä.

Sabbaat lii ulmuu tiet tohtum, ige olmož
sabbaat tiet. Mark. 2: 27.

Eään ja Imelan putes ja tuolvahannaa
immeelpalvalas lii eelliid oarbasii ja lees kai lunne
sii murrašist ja jieijis nyeskivuodattaa maailmist
anneed. Jaak. 1: 27.

Soapa kale sabbaatin pyere toohad. Matt.
12: 12.

Neäljäd päkkum.

Kunnest ane eäijäd ja eännäd, et meänäs-
tuččih ja kuhhaa eäläččih ton eennamist, maid
Heärrä, tuu Immeel, tunjin addel. 2 Moos. 20:
12 ja 5 Moos. 5: 16.

52. Maid kennegasvuodaid Immeel piäjä
miijan neäljäd päkkumist?

Neäljäd päkkumist Immeel piäjä miijan ken-
negasvuottan kunnest anneed vanhemiidin Immeel
sajasažžan, čäittid siijan räähisvuoda ja oskolaž-
vuoda, mielalin lede siijan kulojih puohain, moh
eä leh Immeel säni ja pyere oamitobdō vuästā,
vyeligävt tottalid sii raadid, päkkumiid ja kurat-
tas, holhođ sii eromaš sii kievhivuodastis ja pa-
risvuodastis ja ruhadallađ sii pelestis.

Párnääh, kolgvetted lede kulojih vanhe-
miidid puohain, tastko tot lii Heärrän čuvtii
tohalaž. Kol. 3: 20.

Korottum leävus, kote eeijis adei eennis
häälbäs, ja puoh aalmug ceälhus: Amen. 5 Moos.
27: 16.

53. Lepuv mij kennegasah kunnest anneed
eärräsiiduv sämmäänal ko vanhemiidin?

Sämmäänal ko vanhemiidin lep mij kenne-
gasah kunnest anneed meidei esiväldin, mättäät-
tiijeidin, išedviehan ja puohaid, keäi huolhan
mij lep uskum.

Juähäž leävus esiväldän, kest väldi lii, vyelebäž; tastko esiväldi; ij leh mudoi ko Imelist. Toh vääldih, moh lee, Imelist aasattum toh lee. Room. 13: 1.

Kolgvetteđ lede mättäättiijēidid kulojih ja čuävnuđ sii; tastko sij koceh tii siälui tiet, nuutko toh, keäh kalgeh tain lovo toohad, et sij tom ilöin tovačcii ige šyehkimäin, tastko ij tot leh tiijan ävhälaž. Hepr. 13: 17.

Alge kunnest anos eeijs ja palvaliijee iše-dis. Mal. 1: 6.

54. Maid mättäp ton lopadasast, mii neäljäd päkkuman lii lohtum?

Ton lopadasast, mii neäljäd päkkuman lii lohtum, mättäp mij, et tään päkkum anemist šadda coapcoo signadas sehe jiečkeäsuv erinis et ubb aalmugäiduv.

Viidad päkkum.

Ele kode. 2 Moos. 20: 13.

55. Maht viidad päkkum rikkoo?

Viidad päkkum rikkoo, jos naaliin adei nubbiin väldip aldemužan jiega adei vahagattep suu rummaš, jos vajedep ja šuaimup suu adei vietta-talep suu suddon, nuut meidei, jos pilledep jieč-čin rummaš adei jiega peleest.

Juähäž, kote viiljis vaijeed, sun lii morhediijee, ja tij tietivetteđ, et ij ovtkin morhediijest nuuvhannaa eellim leh coapcoo. 1 Joh. 3: 15.

Sii käävvilas njuohčameh lee morhenjuolah; njaalminis sij sārnuh aldemuinis ustevlävt, mut väimustis sij njaavatteh suu. Jer. 9: 8.

Kote paa'ad ovt täin ucemusain, keäh munin oskoh, pyereeb suvin ličij, et millokedgi kosostučij suu čeäppätan ja sun vuäjuttučij meera kienpalasan. Matt. 18: 6.

56. Kii lii mii aldemuž?

Mii aldemuž lii jyehi olmož, tobdoos tai tubdamettom, ustev tai vajealmai, adei kii ihenis mii iše tai räädi taarbaš.

57. Maid kennegasvuodaid Immeel piäjä miijan viidad päkkumist?

Viidad päkkumist Immeel piäjä miijan kennegasvuottan išediđ mii aldemu puoh eedeest, čäittid sunin räähisvuoda, lädisvuoda ja kierdavažvuoda, sehe oudediđ suu ja mii jieččin pääräs siälü ja rummaš peleest; meidei lep mij kennegasah šaaliin meännudiđ sivnadasaiguim.

Kärvudattađ nuutko Immeel väljejumeh, paseh ja räkkäh, väimuliin lädisvuodäin, ustevvuodäin, vyeligažvuodäin, lojesvuodäin ja kuhesmielalažvuodäin. Kol. 3: 12.

Räähistiđ vajaliidid, sivnediđ taid, keäh tii korotteh, toohađ toid pyere, keäh tii vajedeh, ja ruhadallađ toi oudast, keäh tii väinudeh ja vahageteh. Matt. 5: 44.

Vanhurskes äärmit vuäjänis; mut immeel-mettom väimu lii ärmuttem. Säänil. 12: 10.

Kuudad päkkum.

Ele huärääst. 2 Moos. 20: 14.

58. Maht kuudad päkkum rikkoo?

Kuudad päkkum rikkoo, sehe najjamlittoost et ton olgopeln, jyehimuädušii nyeskis jurdui, saavai, kevattasai ja tuojii peht, moiguim siälü ja ruumaš tuolvaduvvoo.

Kolgvetteđ velttiđ huärävuoda. Puoh sudoh, maid olmož taha, lee rummaš olgopeln; mut kote taha huärävuoda, sun taha sudo jieijis rummašist. Vai eppeduv tieđe, et tii ruumaš lii Pase Jiega temppal, kote tist lii, maid tij Imelist oažuid, ja et tij epped leh jieijid oamih. 1 Kor. 6: 18, 19.

Juähäž, kote keäččä nissoon suu anestum tiet, sun toovai jo väimustis huärävuoda suin. Matt. 5: 28.

Kii ihenis hilgo käälgus mudoi ko huärävuoda tiet ja nääjä nube, sun huärääst; ja kote tom hilgum vädä, sun huärääst. Matt. 19: 9.

59. Mii najjamlitto lii?

Najjamlitto lii Immeel aasattas, kost almai ja nissoon räähisvuodast ja oskolažvuodast eellim loopa räi ovtastuvvojeh pase litton, kyeim kuäimäsis išseen sehe olmožsuvva lasanim ja šoddadim tiet.

Eävä suoi innig leh kyeht, mut oht oažži. Maid talle Immeel lii ohtan lahtam, ij koolga olmož tom rätkiä. Matt. 19: 6.

60. Maid kennegasvuodaid Immeel piäjä miijan kuudad päkkumist?

Kuudad päkkumist Immeel piäjä miijan kennegasvuottan, et mij kolgaj lede puttah väimust, pasottid rummašin Pase Jiega aassamsaijeen, veltid nyeskivuoda ja puoh, mii vaja mist cuvnađ paas anestumiid; ja eromaš piäjä sun peelikuoi miid kennegasvuottan oskolažvuodast räähistiđ ja kunnest anneeđ kyeim kyeimis.

Jottoop tohalävt nuutko peiviv; ij puuričvuodast ige juhheevuodast, ij syelesajevuodast ige nyeskivuodast, ij riidost ige kaadašvuodast; mut kärvuttid pajalsid Heärä Jeesus Kristus, ja epped koolga huola anneeđ oažistid himoi palvallassan. Room. 13: 13, 14.

Najjamlitto kalga puohai lunne kunnest onnuđ ja najjamsaje nyeskivuodattaa; mut huäräästiijeid ja syelesaje aneid Immeel tyemmee. Hepr. 13: 4.

Čiččad päkkum.

Ele suälääd. 2 Moos. 20: 15.

61. Maht čiččad päkkum rikkoo?

Čiččad päkkum rikkoo, jos syele väldip tai viehaväldilävt adei käävvilvuodain änistep alde-

mužan eällämas; jos äänhisvuodain čovgip väimuidin läppojijee tävviran, adei jos tuhledep tom tušševuotan ja heärskuvuotan.

Kote suälädäm lii, sun ij koolga innig suälädid, mut pyereeb tavos tyeje ja toimatus kieđaidisguim pyere, et sust ličij tarbašiijeij juähämas. Ef. 4: 28.

Toh, keäh riggod tättuh, joreh kivsadasan ja kielan ja ennuu jollas ja vaahagliid himöid, moh vuäjuteh ulmuud vaahagan ja kadottasan. Tastko äänhisvuot lii puoh paavuoda maada, maid motomeh lee anestum ja lee oskoost čäijädäm ja olssis ennuu murraš puähtäm. 1 Tim. 6: 9, 10.

Kote völdä eejistis ja eenistis ja särnü: ij tot leh suddo, sun lii riävar vilja. Säänil. 28: 24.

62. Maid kennegasvuodaid Immeel piäjä miijan čiččad päkkumist?

Čiččad päkkumist Immeel piäjä miijan kennegasvuottan, et mij kolgap lede rehaliuh juähää vuästä ja anneed eennamliid tävveriid Immeel skenkkän ja luoihasin, maid sun lii oskom miijan onnuđ suu kunnen, jieččin taarbasin ja aldemužin pyerrin.

Kolgvatted palvalid kyeim kyeimid, juähäž toin skenkäin, maid sun oážžum lii, nuntko pyereh Immeel moadimuäđušii äärnu viäsuhaldášijeeh. 1 Piätt. 4: 10.

Toaji purastuvveij leäibäd, toalvu surgis jotteid viäsusad; kaas oainah pietiteme, te pivtast suu ja ele jurgal jieijad meddal oážistad. Jes. 58: 7.

Kävcäd päkkum.

Ele säärnu poastu tuodaštas aldemuustad. 2 Moos. 20: 16.

63. Maht kävcäd päkkum rikkoo?

Kävcäd päkkum rikkoo, jos tuotavuot vuogadvuodast adei eres sajeest suardoo kielees saa-

vai adei poastu tuamuiguim, tai jos seelgityehin sárnup paa aldemuustin adei sáttip suu paas saahan.

Ij poastu tuodaštijee peesa rángáshannaa; ja kote ruokkadávt kiälástal, ij sun koolga peáluštud. Sáánil. 19: 5.

Te pieijad táäl meddal puoh paavuoda ja puoh peätulažvuoda ja käävvilvuoda ja kaadašvuoda ja puoh seelgityehin sárnun. 1 Piätt. 2: 1.

Jyehi tušes sääniist, maid ulmuuh sárnuh, kalgeh sij lovo toohad tuommiipeivi. Matt. 12: 36.

64. Maid kennegasvuodaid Immeel piäjä miijan kávcád pákkumist?

Kávcád pákkumist Immeel piäjä miijan kennegasvuottan ain coapcuđ tuotavuodast, jurdaččid ja sárnuđ pyere aldemuustin, čiehad suu heájuvuoda ja sárnuđ suu kunnee peleest seelgityehin sárnoi vuástä.

Pieijad meddal kielešvuoda ja säärnus juuháž aldemuinis tuotavuoda, tastko mij lep jeásaneh koskanin. Ef. 4: 25.

Heárrá, kii áásá tuu viásust, adei kii lii coapcoo tuu pase vääriist? Kote ij njuohčamiinis seelgityehin säärnun, ige aldemužasis maiden paaid toov, ige heáppáš aldemužas. Ps. 15: 1, 3.

Ovcad ja louvaad pákkum.

Ele anestuu aldemužad viásu. Ele anestuu aldemužad peelikyemi, palvaliijeid, káarji, elege maiden suu oomid. 2 Moos. 20: 17.

65. Maid Immeel kiálda ovcad ja louvaad pákkumist?

Ovcad ja louvaad pákkumist Immeel kiálda jyehimuádušiid anestumiid, keáh kihtaleh mii ánisitid tom, mii lii aldemužan oami, ja lee algan sudo tahhoon.

Juuháž kivseduvvoo, koas suu jieijis anestum keásá ja viettal suu. Tast maņa ko anestum

lii šovattam, te tot šoddad sudo, mut ko suddo lii tevdum, te tot šoddad jäämmim. Jaak. 1: 14, 15.

66. Maid kennegasvuodaid Immeel piäjä miijan ovcad ja louvaad päkkumist?

Ovcad ja louvaad päkkumist Immeel piäjä miijan kennegasvuottan jämittid paas anestumiidin, tuuttađ oasasin ja mielalin suovvađ aldemužasin suu oamis.

Jämittid jeäsániidid, keäh eennam alne lee, huärävuoda, nyeskivuoda, heeppadlii anestum, paas hälu ja äänhisvuoda, kote lii eepimelii palvalas. Kol. 3: 5.

Audagasah lee puttah väimust, tastko sij oaššuh oainid Immeel. Matt. 5: 8.

Stuorra vuäittu lii imelaláš leđe ja tuuttađ oasasis. 1 Tim. 6: 6.

67. Mii lii laava oaiviväätämaš?

Laava oaiviväätämaš lii, et räähistep Immeel paijeel puohai ja aldemužan nuutko jieččan.

Tun koolgah räähistiđ Heärä, tuu Imelad, puoh väimustad ja puoh siälustad ja puoh mielastad ja puoh vyeimistad. Täät lii stuärräamus päkkum. Ja nubbe ton veärdägaž lii täät: tun koolgah räähistiđ aldemužad nuutko jieijad. Ij leh stuärräb päkkum ko tääh. Mark. 12: 30, 31.

68. Kalemuađušii tileest mij vaijeep lede laava itoi?

Mij vaijeep lede laava itoi kulmmuadušii tileest: tai mij eellip laavattaa; tai lep laava vyelni; tai haaldaš mist Jiega laaha.

69. Mabdem lii mii tile, ko eellip laavattaa?

Ko eellip laavattaa, lii mii pillešumvuot miijan tubdamettom, mij eellip sorottemin maailm mielidi, eäge sudoh väivid mü tobdo.

Mun eellim toule laavattaa, mut ko päkkum poodij, te suddo eälläi ja mun jaammim. Room. 7: 9, 10.

70. Mabdem lii mii tile laava vyelni?

Mii tile laava vyelni lii nabdem, et suddo mii aattašt ja Immeel vaje mii paldeed; tastko laaha almoot tom sudo, kote mist lii, ja loha miijan Immeel tuámu tontiet, mut tot ij adde miijan vyeimi Immeel táatu toohaman.

Mij tiettip, et laaha lii jiegalaž; mut mun lem oažjalaž, sudo vuälä vuobdum. Room. 7: 14.

Oaži háálu lii vaje Immeel vuástá, tastko tot ij leh Immeel laahan kulojež; tastko ij tot vajegin. Room. 8: 7.

71. Mii avhid miijan lii love pákkumsáni laavast?

Miijan puáhtá love pákkumsáni laaha tom ávhi, et tot čielgad oamitobdō laava ja et tot páäljsttiin mii siskaldas pillešumvuoda ja máttáat-tiin mii tubdad sudo, lii máttáattijien Kristus luusa, kote lii toimattam nuuvhannaa lonastas ja tonnal vaalmaštam miijan sudoi addagas oažžum voorastis.

Laaha lii poattam rikkomii tiet, tassaaz ko siema lei poattee, keäs lopadas lei šoddam. Gal. 3: 19.

Jiem mun mudoi liijii sudo tubdad, jos jiem laava peht; tastko jiem mun liijii himoostgin maiden tiettid, jos ij laaha liijii celkkid: ele himmood. Room. 7: 7.

Laaha lii meidei táas poattam, et suddo stuárráabin tubduučij. Room. 5: 20.

Laaha lii lemaž mii máttáattijee Kristus luusa, et mij oskō peht vanhurskesin šodaččiiim. Gal. 3: 24.

Tot, mii laahan lei mahđuttem, koas tot oaži peht lei heájjun šoddam, tom Immeel toovai, ja vuolgatij Algees suddogas oaži muádušažvuodast ja sudo tiet, sehe tuommij sudo oažist, et laava vanhurskesvnot tevduučij mist, keäh ep jođe oaži mieldi, mut Jiega mieldi. Room. 8: 3, 4.

Kristus vorr, suu, kote jieijis lii aibas va-
vettemin Imelan uhredam nuuvhannaa Jiega peht,
putteest mii oamitobdō jäämmām tuojin, ellee
Immeel palvaliid. Hepr. 9: 14.

72. Koas Jiega laaha haaldaš mist?

Jiega laaha haaldaš mist talle, ko oskop
Kristusan ja lep sust, keän peht lep oažžum
päärni Jiega, nuut et räähisvuodast pivdep too-
had Immeel täätu ja Jieggain jämittep oaži tuojid.

Ij leh ohtkin kadottas tain, keäh Kristusist
Jeesusist lee, eäge jode oaži, mut Jiega mieldi.
Tastko eellim Jiega laaha Kristusist Jeesusist
lii muu sudo ja jäämmim laavast peästäm. Room.
8: 1, 2.

Eppedē leh oažžum oarjivuoda jiega, et tij
vala kolgačēiid pollad, mut tij leppedē oažžum
väljejum pärnai Jiega, mast mii čuärvup: Abba,
räähis Eeci! Room. 8: 15.

Jotteed Jiegast, te eppedē oaži anestum tevdi;
tastko oažži anestuvvoo Jiega vuästä ja Jieggā
oaži vuästä. Tääh leva vuästä kyeim kyeimis,
nuut et eppedē toov, maid tij tättuvetted. Mut
jos Jieggā tii haaldaš, te eppedē leh laava vyelni.
Gal. 5: 16—18.

II. Lopadas.

73. Made verrin lii lopadas adelum?

Lopadas Kristus vuossamuu poatimist maail-
man vaalmaštij poaris lito oskovaid lonastasan ja
eälläattalai sii; lopadas Kristus nube poatimist
šelgasvuodast lii' udd lito oskovai tuäivu, kote
toarjee sii määđhist Immeel määšun.

74. Koas Immeel addelij lopadas Kristus
vuossamuu poatimist maailman?

Tällän suddon jurram maņa Immeel addelij
lopadas lonastasast, tast maņa sun toovai lito
Ábráhāmāin ja addelij suņin tom lopadas, et suu

siemmanist koolgai šoddad maailm Pestee, ja taam lopadas sun uudaštij ägist äigän ain čielgasub-booht ennustasai ja oudakuvii peht.

Heärrä Immeel ceelhij kuovdiin: mun piejam väinu tuu ja käälgu kōskan, ja tuu siemman ja suu siemman kōskan; tot kalga motten tuolmad tuu oaiivi ja tun koolgah čuoggid suu šušman. 1 Moos. 3: 15.

Heärrä ceelhij Ääbrähämäin: tust šaddeh puoh suhakodeh eennam alne sivnedum. 1 Moos. 12: 3.

Heärrä ceelhij Moosesäin: mun euunam siijan profeet sii viiljain, nuutko tun leh, ja mun piejam sanidan suu njäälmän; sun sarnu siijan puoh, maid mun suvin päähum. 5 Moos. 18: 18.

Keeja, nieida šadda kossagin ja šoddad algē, keän nomm lii Immanuel. Jes. 7: 14.

Tun Betlehem Efrata, kote uce leh Juuda tuhatii joavhust, tust kalga muvin tot poattid, kote Israelist kalga haldašijee lede, keän šoddam lii lemaž aalgast ja nuuvhannaavuodast. Miik. 5: 1.

Sun lii haavottum mii paas tuojii tiet, ja mii sudoi tiet lii sun caimum. Rängästas lii suu alne, et mist rävhu ličij, ja suu haavii peht mij lep puäränam. Koas sun rängästui ja väividui, ij sun njäälmis lehasam; nuutko lääbis, kote kuddud toalvoo, ja nuutko sauc, kote peskidiijes ondast oro joska, ij sungin njäälmis lehasam. Mut Heärrä täätui suu nuut cäimid pyeccevuodäin; koas sun lii jieggas suij-uhren ad-delam, te sun oazžu oainid siemman ja eelliid kuhhaa, ja Heärrä äigumaš kalga suu kiedast meänästud. Jes. 53: 5, 7, 10.

Heärrä lii vuärnum, ige kaada tom: tun leh papp nuuvhannaavuodast Melkisedek seädu mielid. Ps. 110: 4.

75. Maid ráámát máttát Kristus poatimist šelgasvuodast?

Ráámát máttát Kristus poatimist šelgasvuodast, et Kristus, ko sun áarmu ruhtanan lii haldašam Eeiji oalgis peln ja Immeel stuorra šaddoäigi poata, kalga vest poattid oainuliin haamiin, pestid omidis puohain vaiuin ja väldid omidis luusas ja udaštid puoh.

Jieč Heärrä lävkkee vuálus almeest stuorra čuárvumáin ja pajemuu engal jienäin ja Immeel pasunain, ja Kristusist jämmeeh oudemusta pajaneh. Tast maŋa mij, keäh eellip ja manneel pääccip, rottejup siiguim polvaid, Heärrä vuástä pieggäid, ja nuut mij ain Heärräin lep. 1 Tess. 4: 16, 17.

Viidad loho.

Immeel Algeest ja suu tuojin.

76. Maid oskop Jeesusist Kristusist?

Mij oskop, et Jeesus Kristus lii Immeel ainoo Alge, sämmää oroomist ko Eeči, tuota Immeel ja meidei tuota olmož, mii Pestee ja Heärrä.

Aalgast lei sääni, ja tot sääni lei Immeel lunne, ja tot sääni lei Immeel. Ja sääni šoodai oažžin ja aasai mii kooskast, ja mij oiniim suu šelgasvuoda nuutko ainoo Algē šelgasvuoda Eeijist, tievva áarmu ja tuotavuoda. Joh. 1: 1, 14.

Krustusist áásá immeelvuoda ubb olesvuot rummašlávť. Kol. 2: 9.

Tyemes säärnui Jeesusáin: muu Heärrám ja muu Imelam! Joh. 20: 28.

77. Montiet lii Immeel Algeest nomm Jeesus?

Immeel Algeest lii nomm Jeesus tontiet, et táát nomm meerhaš pestee, ja et sun peástä mii sudoinin.

Tun koolgah addelid sunin nooma Jeesus, tastko sun kalga pestid aalmugis sii suddoin. Matt. 1: 21.

Ij leh ovtastkin nubbeest audagasvuot, tastko ij leh eres nomm almē vyelni ulmüid adelum, mast mij audagassan poattip. Ap. T. 4: 12.

78. Montiet Pestest lii nomm Kristus?

Pestest lii nomm Kristus tontiet, et täät nomm meerhaš poksum, ja et Immeel lii poaksum suu Pase Jieggäin ja toin nalin tooham suu audagasvuoda oaivaamussan.

Tiijan lii onne šoddam Pestee, kote lii Kristus, Heärrä, Taavid kaupugist. Luuk. 2: 11.

Immeel lii poaksum Jeesus Natsareetist Pase Jieggäin ja vuomiin. Ap. T. 10: 38.

79. Maid Kristus tuodašt immeelvuodastis?

Kristus tuodašt immeelvuodastis, et sun lii sämmää roomist ko Eeči, Eellim ja Čuovvadvuot, nuuvhannaa, jyehikuävlun orroo, puohvädäläž ja ubb maailm tuämmär, keäs kalga adeluđ sämmää kunnee, ko Eäčän.

Mun ja Eeči leän oht. Joh. 10: 30.

Mun lem rađe, tuotavuot ja eellim. Joh. 14: 6.

Mun lem maailm čuovvadvuot. Joh. 8: 12.

Eeči, šelgasmat tun muu jiečlunnad toin šelgasvuodäin, mii must tuu lunne lei, oudil ko täät maailm leigin. Joh. 17: 5.

Munin lii adelum puoh vyeimi almeest ja eennam alne. Matt. 28: 18.

Ij Eeči ovtkin tuommii, mut sun addelij puoh tuamu Algan, et puoh Algē kunnest anaččii, nuutko sij Eeiji kunnest aneh. Kote ij Algē kunnest ane, ij sun kunnest ane Eeiji, kote suu vulgatij. Joh. 5: 22, 23.

80. Maid ráámát máttát Kristus olmožin šoddamist?

Ráámát máttát Kristus olmožin šoddamist, et sun ráahisvuodast miijan vyeledij jieijis, šohanij Pase Jieggast ja šoodai nieida Máarjast.

Engal säärnui Máarjain: Pase Jiegga poata tuu oola ja Pajemuu vyeimi suoivanast tuu; ton-tiet tot pase, mii tust šadda, kalga kuččuđ Immeel Algen. Luuk. 1: 35.

Koas pärnain lii oažži ja vorr, lii sun meidei tain oasalažžan šoddam. Hepr. 2: 14.

81. Maht Kristus vyeledij jieijis?

Kristus vyeledij jieijis toin nalin, et sun ratkui ton immeelvuoda häämiist, mii sust lei Eeiji lunne oolmin, šoodai mii veärdagažžan, lei puohain mii muäđušaž, kuitag sudottem, ja kivsedui puohain nuutko mijuv, kierdai, jaamij ja hävidui.

Kristus Jeesus, vaik sun lei Immeel häämiist, ij luuham saallasin Immeel muäđušaž lede, mut vyeledij jieijis, vaaldij oarji hämi pajalsis ja šoodai eres ulmui veärdagažžan ja kavnu eellimistis nuutko olmož, neävrutij jieijis ja lei jäämmim räi kulojež, riista jäämmim räi. Fil. 2: 6—8.

Immeel vuolgatij Algees suddogas oaži muäđušažvuodast. Room. 8: 3.

Ij mist leh nabdem pajemuž papp, kote ij pyevti mii heäjuvuoda ärmittid, mut nabdem, kote puohain kivsedum lii, nuutko mijuv, kuitag nuuta sudottaa. Hepr. 4: 15.

82. Maid Kristus lii miijan pyerrin tooham?

Kristus lii almottam miijan Immeel täätu ja rädi mii audagasvuodast, teävdam mii oudast laava, uhredam jieijis maailm soovadin ja valmaštam miijan nuuvhannaa lonastas.

83. Maht Kristus tevdij laava mii oudast?

Kristus tevdij laava mii oudast tonnal, et sun mii koskalmain lei ollasvtt kulojež Eeiji taatun riista jäämmim räi.

Nuutko ovt ulmuu tottalmettomvuoda tiet ennuu lee suddogassan šoddam, nuut meidei ennuu šaddeh vanhurskesin ovt ulmuu kuloježvuoda tiet. Room. 5: 19.

Kristus lei jäämmim räi kulojež, riista jäämmim räi. Fil. 2: 8.

84. Mast Kristus lonestij mii?

Kristus lonestij mii laava korottasast, suddoost, jäämimist ja pergaluv väaldist.

Kristus lii mii lonestam laava korottasast, koas sun šoodai korottassan mii oudast; tastko kirjettum lii: korottum lii juähäž, kote muorast sorjo. Gal. 3: 13.

Keeja, Immeel lääbis, kote meddal völdä maailm sudo. Joh. 1: 29.

Jeesus koolgai jäämmim peht hevattiid tom, kest jäämmim völdi lei, tot lii pergaluv, ja koolgai pestiid taid, keäh ferttejii jäämmim paloost ubb avvees oarjin lede. Hepr. 2: 14, 15.

85. Moin Kristus lonestij mii?

Kristus lonestij mii pase ja tivras vorainis ja vavetteses kierdamašainis ja jäämimiinis.

Epped leh läppojijee silbain ige kulliin lonestum tušes eellimistid, maid tii eeijii aasatasain oaguid, mut Kristus tivras vorain, nuutko vavetteses ja putes läbbä. 1 Piätt. 1: 18, 19.

Kristus lii ohtii jieijis voora peht monnam pasan ja valmaštam nuuvhannaa lonastas. Hepr. 9: 12.

Jeesus Kristus, Immeel Algē, vorr putteest mii puohain suddoin. 1 Joh. 1: 7.

86. Montiet Kristus ferttij kierdad ja jäämmid?

Koas Kristus lei šoddam mii koskalmain, ferttij sun väldid pajalsis mii suddoid ja Immeel uhrelääbesin kierdad ja jäämmid mii oudast.

Immeel lii suu, kote ij suddoost tiättäm, mii oudast suddon tooham, et mij sust šodaččiim Immeel vanhurskesvuottan. 2 Kor. 5: 21.

Ulmuu Alge ij poattam palvalud, mut palvalid ja addelid jieggas lonastassan ennui oudast. Matt. 20: 28.

Sun lii haavottum mii paas tuojii tiet, ja mii sudoi tiet lii sun caimum. Rängäštas lii suu alne, et mist rävhü ličij, ja suu haavii peht mij lep puäränam. Jes. 53: 5.

Vaik sun Immeel Alge lei, lii sun kuitag kierdamašainis kuloježvuoda mättäm. Ja koas sun olesin šoodai, lii sun puohhäid toid, keäh lee suņin kulojih, suiija nuuvhannaa audagasvuotan. Hepr. 5: 8, 9.

87. Montiet Kristus hävdidui?

Kristus hävdidui tontiet, et sun taätui kyedidid mii sudoi rängäštas hävdi räi, pasottid mii havdid ja pestid jäämmim paloost taid, keäh suņin oskomain vyerdih nuuvhannaa eellim.

Mun lem tom oudemusta tiijan addelam, maid mun meidei oažžum lem, et Kristus lii jäämmäm mii sudoi tiet räämatii mielidi, ja et sun lei hävdidum ja paijanij jämmei kooskast koalmad peivi räämatii mielidi. 1 Kor. 15: 3, 4.

88. Maht Immeel čaitij, et Kristus lonastastyeji lei suņin tohalaž?

Immeel čaitij, et Kristus lonastastyeji lei suņin tohalaž, toin nalin, et sun ij kuäddäm suu

siälü jäämmim väaldän, mut cuunai suu jämmei kooskast, aledij suu ja aasatij suu kunnes stovlan almeest.

Ij suu siälü šoddam hilgum helvetist, ige suu oažži oainam pillešume. Ap. T. 2: 31.

Kristus lei jäämmim räi kulojež, riista jäämmim räi. Tontiet Immeel lii suu meidei aledam ja addelam sunin nooma, mii puohain noomain stuärräämus lii; et Jeesus nooman kalgeh puoh idduuh suijaliid, moh oolmin ja eennam alne ja eennam vyelni lee, ja puoh njuohčameh kalgeh tubdastiid, et Jeesus Kristus lii Heärrä, Eeiji Immeel kunnen. Fil. 2: 8—11.

89. Montiet Kristus lavkkij vuálus helvitan?

Kristus lavkkij vuálus helvitan kulluuttim tiet tobbeen, et sun lii muttim kyevdi oaivi ja vuáittám jäämmim ja puoh sevñadvuoda väaldi.

Kristus moonai ja särnidij jieggäid fanga-
vuodast. 1 Piätt. 3: 19.

Jäämmim, kost lii tuu sežalas? Helvit,
kost lii tuu vuáittu? 1 Kor. 15: 55.

90. Mii lii Kristus pajaspajanim šaddo?

Kristus pajaspajanim jämmei kooskast nannood mii tast, et lep lonestum ja vanhurskesin tohhum; ja pajaspajanam Kristus, kote lii mii vanhurskesvuot, addel miijan vyeimi pajjanid suddoost ja šoddad mist ellee toaivu tast, et mijuv ohtii kolgap pajjanid jämmei kooskast nuuvhannaa eelliman.

Kristus lii viehavävt almottum Immeel Algen, pasottim Jiega mieldi, ton peht et sun lii pajjanam jämmei kooskast. Room. 1: 4.

Jeesus lii mii sudoi tiet adelum olgos ja mii vanhurskesin tooham tiet cuvnum jämmei kooskast. Room. 4: 25.

Immeel lii tooham Kristus Jeesus miijan viisesvuottan ja vanhurskesvuottan ja pasottassan ja lonastassan. 1 Kor. 1: 30.

Jos Kristus ij leh paijanam jämmei kooskast, te tii osko lii tušše, ja tij lepped vala sudoinid; nuut lee meidei toh, keäh Kristusist nohadam lee, kadottum. 1 Kor. 15: 17, 18.

91. Mii lii Kristus alman lavkkim šaddo?

Alman lavkkiimis peht Kristus moonai kunneesis, vuolgattim tiet Pase Jiega, orroom tiet Eeijis lunne mü koskalmain ja toalum tiet omidis luusas Eeijis viäsun.

Jeesus säärnui mäntäättaspärnäidis: tiijan lii tarbaslaš, et mun moonam meddal, tastko jos mun jiem moona meddal, te Lohduttijee ij poadi tii luusa; mut jos mun moonam meddal, te mun vuogatam suu tiijan. Joh. 16: 7.

Kristus ij monnam kiedäguim rahtum paskan, mii lii ton tuodalii kove, mut sun moonai jieč alman, et sun tääl Immeel muädui oudast mii tiet oinnučij. Hepr. 9: 24.

Eeči, mun täätum, et kost mun lem, tobbeen tohuv liečii muin, keid tun mujin addelam leh, et sii muu šelgasvuoda oinaččii, maid mujin addelih. Joh. 17: 24.

92. Liiuv Kristus vala alman lavkkiimis maņa tääbbin eennam alne?

Vala alman lavkkiimisuv maņa lii Kristus oainimettom häämiist omidis lunne jyehi pēvi maailm loopa räi.

Keeja, mun lem tii lunne jyehi pēvi maailm loopa räi. Matt. 28: 20.

93. Mabdemin Kristus oainoo lonastastyeje toimattiinis?

Lonastastyeje toimattiinis Kristus oainoo mii imelalaš profetan, pajemuž pappan ja kunagassan.

94. Maht lii Kristus mii profheet?

Profheetan lii Kristus almottam miijan eelim rađe, pieijam jieijis pase oudakovveen ja aasattam servikodan sárnivirgē ja čyevvee vala mii saninis ja Jieggainis ja nannood evangelium sääрни.

Heärä Jiegga lii muu alne; tontiet lii sun muu poaksum ja vuolgattam muu sárnidiid kievhiiid šieu saava, pyeredid mottejum väimuid, sárnidiid fanğaid peessamaš ja šohadaid oainus maassat oazžum, hävvejum ulmuid luovasvuotan vuolgattid. Luuk. 4: 18.

Väldiid muu keässä pajalsid ja mättäđ must; tastko mun lem loje ja vyeligaž väimust; ja tij kavnavetted määšu siäluidid. Matt. 11: 29.

Kristus lii pieijam motomiid apostolin, motomiid profheetin, motomiid evangelistin, motomiid keččen ja mättäättiijen, poosii olesvuotan, palvalas-tuäjän ja Kristus rummaš rähtiman. Ef. 4: 11, 12.

Jeesus ceelhij Piätärain: mun addelam tunin almē väldikode čovduid; ja maid tun eennam alne čoonah, tot kalga leđe čonnum oolmin; ja maid tun luäštäh eennam alne, tot kalga leđe luoštum oolmin. Matt. 16: 19.

Apostoleh vuolgii ja sárnidii jyehi kuävlun ja Heärrä vaikutij siiguim ja nanodij säni, tom čuävvoi meerhai peht. Mark. 16: 20.

95. Maht Kristus lii mii pajemuž papp?

Mii pajemuž pappan Kristus uhredij jieijis mii sudoi soovadin ja äimuttaš tääl Eeiji lunne taid pase skeeņkaid, maid sun kuloježvuodainis ja kierdamašainis äästäšij, addelen miijan almalii siynadas, putestin mii väimuid pase vorainis ja ruhadalan Eeiji mii peleest.

Mist lii nabdem pajemuž papp, kote išteoro oalgis peln Majesteet stovlast oolmin, ja lii pase

skeenkai palvaliijee ja ton tuota viäsu, maid Immeel raahtij, ige olmož. Hepr. 8: 1, 2.

Ovtäin uhriin lii Kristus nuuvhannaa olesin tooham taid, keäh pasottuvvojeh. Hepr. 10: 14.

Muu pärnääciih, täid mun tiijan kirjetam, et epped sudo toovačcii. Ja jos kote sudo taha, te mist lii oudasalmai Eeiji lunne, Jeesus Kristus, kote vanhurskes lii. Ja sun lii soovad mii sudoi oudast, ij tuše mii, mut meidei ubb maailm oudast. 1 Joh. 2: 1, 2.

96. Maid Kristus taha mii kunagassan?

Mii kunagassan Kristus haaldaš puoh almeest ja eennam alne, suojel ja lasseet servikoddees, vuäittä vajaliidis ja peäluušt omidis almali vädikoddasis.

Kristus kalga haldašid, tassaaž ko sun puoh vajaliidis piäjä juolgidis vuälä. 1 Kor. 15: 25.

Heärrä lasetij jyehi pēivi audagassan poatheid servikoddan. Ap. T. 2: 47.

97. Maht Kristus tyejees loapta?

Kristus loapta tyejees toin nalin, et sun majemuu pēivi poata tuommiid elleid ja jämmeid ja addeliid nuuvhannaa eellim toid, keäh sunin oskoh.

Kuudad loho.

Pase Jieggast ja suu tuojin.

98. Maid oskop Pase Jieggast?

Mij oskop, et Pase Jiegga lii tuota Immeel, ellentahhee ja pasottijee, keän peht kulmohtasaž Immeel taha mii osalazažan Kristus lonastasast ja vaikut ulmui ja sivnadasai udaštas.

99. Maid ráámát máttát Pase Jiega
immeelvuodast?

Ráámát máttát Pase Jiega immeelvuodast, et sun lii Eeiji ja Algē Jiegga, tuota Immeel, puohtiettee, jyhikuávlun orroo, pase ja pyeri, oasalaž Eijiin ja Olgiin maailm sivnadasast ja lonastasast.

Koas Lohduttijee poata, keäm mun tiijan Eeijist vuolgatam, tuotavuoda Jiegga, kote Eeijist vuälgá, sun kalga must tuodaštíd. Joh. 15: 26.

Lohduttijee, Pase Jiegga, keäm Eeci kalga vuolgattíd muu nooman, sun máttát tiijan puoh ja muštóot tiijan puoh, maid mun lem tiijan sárnum. Joh. 14: 26.

Immeel lii tom miijan almottam Jieggas peht, tastko Jiegga puoh totka, Immeel kienjalvuodaiduv. 1 Kor. 2: 10.

Tun leh muu Immeel; tuu pyeri Jiegga toalvus muu tásivas rade mieldi. Ps. 143: 10.

Immeel Jiegga lihadij čaasii alne. 1 Moos. 1: 2.

Engal säärnui Máärjain: Pase Jiegga poata tuu oola ja Pajemuu vyeimi suoivanast tuu; ton-tiet kalga tot pase, mii tust šadda, kuččuđ Immeel Algen. Luuk. 1: 35.

Koas Jeesus lei kastum ja ruhadalai, te alme lekkasij, ja Pase Jiegga poodij vuálus rummašliin haamiin suu oola nuutko tuuvaž, ja almeest poodij jiena, kote ceelhij: tun leh muu ráähis Alge, tunin mun mielastuvvim. Luuk. 3: 21, 22.

Piättár säärnui: Ananias, montiet sáttán tevdij tuu väimu Pase Jiega oudast kiälástallađ? Tun jieh leh ulmui, mut Immeel oudast kiälástallam. Ap. T. 5: 3, 4.

100. Maht Pase Jiegga vaikut?

Pase Jiegga lihadij vuossamuu sivnadasast ellen tahhen čaasii alne; vaalmaštij poaris littoost lonastas; kulgattui puoh oaži paijeel helleduv-

pēivi, koas udd sivnedim Kristusist aalgij; jodeet tääl mii Kristus luusa ja addel oskoväid moadi-muadušiid skeenkaid, vaikuttiin tuotavuoda, viiesvuoda ja almottas Jieggan, äärnu, rukkoos ja pärnivuoda Jieggan, vyeimi Jieggan, Heärä palo, pasottas ja šelgasmattim Jieggan.

Majemuin pēivin kalga šoddad, sārnu Immeel, et mun täätum kulgattid muu Jieggastan puoh oazi pajjeel. Ap. T. 2: 17.

Skeenkah lee moadimuadušiuh, mut Jiegga lii oht. Puoh täid vaikut tot oht Jiegga jyevin jiečkeäsuv oamis, nuutko sun tättu. Kolgvetted pivede pääräsiid skeenkaid. 1 Kor. 12: 4, 11, 31.

101. Montiet tarbašep Pase Jiega jodeettim?

Mij tarbašep Pase Jiega jodeettim tontiet, et mij lep sudo peht nuut pillešum, et ep jieččin jiermist adei vyeimist pyevti oskod Jeesusan Kristusan epke suu luusa poattid.

Siälulaž olmož ij vääldi olssis taid, moh Immeel Jiega lee, tastko toh lee sunin jollavuottan, ige sun mäati taid tubdađ, tastko toh tyemmejuveh jiegälävt. 1 Kor. 2: 14.

Ij ohtkin mäati Jeesus koččod Heärrän mudoi ko Pase Jiega peht. 1 Kor. 12: 3.

102. Maht Pase Jiegga vaikut tuotavuoda, viiesvuoda ja almottas Jieggan?

Tuotavuoda, viiesvuoda ja almottas Jieggan Pase Jiegga jodeet mii puoh tuotavuotan ja čyevvee mii, mättaättin mii tubdađ sehe mii sudo et Immeel äärnu Jeesusist Kristusist ja mii almalii äärbi šelgasvuoda.

Koas sun poata, tuotavuoda Jiegga, te sun jodeet tii puoh tuotavuotan. Joh. 16: 13.

Mun jurdačam ain tii, ruhadaldeinan, et mii Heärä Jeesus Kristus Immeel, šelgasvuoda

Eeči, adeličij tiijan viisesvuoda ja almottas Jiega suu tubdaman ja čuovadičij tii ibardas čoolmid, et tij tiädäččiid, mii suu koččom toaivu lii, ja mii suu šelgasvuoda äärbi rigesvuot lii suu posinis. Ef. 1: 16—18.

103. Maht Pase Jiegga vaikut äärmu, rukkoos ja pärnivuoda Jieggan?

Äärmu, rukkoos ja pärnivuoda Jieggan Pase Jiegga lohđut mii murrašiin, nannood mii sudoi addagas oažžumist ja addel miijan rävhu ja ilo Imelist, ruhadal mist ja mii peleest ja tuodašt mist, et lep Immeel pärnääh.

Taavid viäsun ja Jerusalem ässäid taátum mun kulgattiid äärmu ja rukkoos Jiega. Sak. 12: 10.

Immeel völdikodde ij leh purramaš ige juhamaš, mut vanhurskesvuot ja rävhu ja ilo Pase Jieggast. Room. 14: 17.

Jiegga iššeed mii heäjuvuoda; tastko ep tieđe maiden ruhadallađ nuutko koolgačij, mut Jiegga ruhadal mii oudast celkkimettomii šehkimiiguim. Room. 8: 26.

Tij lepped oažžum väljejum pärnäi Jiega, mast mij čuärvup: Abba, räähis Eeči! Tot Jiegga tuodašt mii jieggäin, et mij lep Immeel pärnääh. Room. 8: 15, 16.

104. Maht Pase Jiegga vaikut vyeimi Jieggan?

Vyeimi Jieggan Pase Jiegga toarjee mii heäjuvuodastin, nannood ja varjel mii oskoost, ja addel miijan vyeimi paijeen.

Tij oažžuvetted Pase Jiega vyeimi, kote kalga poattid tii oola, ja tij kolgvetted lede muu tuodaštiijen sehe Jerusalemist et ubb Judeast ja Samariast, ja maailm roobdai räi. Ap. T. 1: 8.

Immeel ij leh miijan addelam palo Jiega, mut vyeimi, räähisvuoda ja čiälguvuoda. 2 Tim. 1: 7.

105. Maht Pase Jiegga vaikut Heärä palo, pasottas ja šelgasmattim Jieggan?

Heärä palo, pasottas ja šelgasmattim Jieggan Pase Jiegga mättät mii pääрни paloin palvalid Immeel; passoot mii, putestin mii Kristus vorain mii suddoin ja addelen miijan äarmu Kristus olesvuodast, nuut et udaštup väimu ja eellim peleest; ja taha mii oasalažžan Kristus šelgasvuodast.

Suu alne oro Heärä Jiegga, viisesvuoda ja ibardas Jiegga, rädi ja vyeimi Jiegga, määtu ja Heärä palo Jiegga. Jes. 11: 2.

Immeel lii tii aalgast valjim audagasvuotan Jiega pasottas ja tuotavuoda oskõ peht. 2 Tess. 2: 13.

Tij lepped lavgum, tij lepped pasottum, tij lepped vanhurskesin tohhum Heärä Jeesus nooma peht ja mii Immeel Jiega peht. 1 Kor. 6: 11.

Tot Jiegga, kote lii šelgasvuoda ja Immeel Jiegga, oro tii alne. 1 Piätt. 4: 14.

106. Mon peht Pase Jiegga vaikut tyejees mist?

Pase Jiegga vaikut tyejees mist äärmuneävui peht.

Čičcad loho.

Äärmuneävuh.

107. Moh lee äärmuneävuh?

Äärmuneävuh lee Immeel sääni ja sakramentih.

108. Montiet Immeel sääni ja sakramentih koččojeh äärmuneävun?

Immeel sääni ja sakramentih koččojeh äärmuneävun tontiet, et Immeel lii aasattam taid

neävvun, moi peht sun addel miijan äärmus ja taha mii oasalažžan Kristus lonastasast.

I. Immeel sääni.

109. Maid Immeel sääni vaikut tain, keäh tom olmnal aneh?

Immeel sääni vaikut tain, keäh tom olmnal aneh, sudo tobdō ja ellee oskō Kristusan, nuut et šadda uđđ olmož, kote eälä ja ráávásm Immeel saaniin.

Immeel sääni lii ellee ja vuümäläž ja pastelub ko kyevtiteäräläž miekki ja pakkee čooda, tassaaž ko tot rátká siälü ja jiega, jeäsániid ja oddamiid, ja lii jurdui ja väimu äigumašai tuámär. Hepr. 4: 12.

Toh sänih, maid mun tiijan säärnum, lee jieggä ja eellim. Joh. 6: 63.

Osko šadda kullamist ja kullam Immeel säni peht. Room. 10: 17.

Tij epped leh uđđasist šoddam läppojijee, mut lappuuhannaa siemmanist, Immeel ellee sääniist, kote nuuvhannaa coapcu. 1 Piätt. 1: 23.

110. Maht Immeel sääni siskelusas peleest juáhhoo?

Siskelusas peleest juáhhoo Immeel sääni laahan ja evangeliuman.

111. Mii lii laaha?

Laaha lii Immeel kieldee ja pákkoo sääni, kote rángáštás äštímáin ja sivnadas lopadasáin vääta mii velttiid paa ja toohad pyere, ja mon peht Pase Jieggä kuurat ja vaalmašt mii vuástá völdiid Kristus.

Ijuv muu sääni leh nuutko tull, sárnu Heärrä, ja nuutko veeččir, kote pävti mottee? Jer. 23: 29.

Tot lii tunjin sarnum, olmož, mii pyeri lii ja maid Heärrä tust vääta, nomalas, et vuorkkiih

Immeel säni ja anah räähisvuoda ja leh vyeligaž tuu Immeel oudast. Miik. 6: 8.

112. Mii lii evangelium?

Evangelium lii šieu saaha Jeesusist Kristusist, kote lii pase ja tivras vorainis mii lones-tam ja kierdamašainis ja kuloježvuodainis val-maštam miijan nuuvhannaa pealuštas.

Laaha lii Mooses peht adelum; ärmu ja tuota-vuot lii Jeesus Kristus peht poattam. Joh. 1: 17.

Nuut lii Immeel maailm räähistam, et sun addelij ainoo Algees, et ij kihheen, kote osko surjin, koolga hevvanid, mut nuuvhannaa eellim oažžud. Joh. 3: 16.

Kristus evangelium lii Immeel vyeimi jieč-keäsov oskovážan audagasvuottan. Room. 1: 16.

II. Sakramentih.

113. Mii lii sakrament?

Sakrament lii pase toimattas, maid mii Heärrä Jeesus Kristus lii aasattam ja mast Im-meel oainulii neävui peht addel miijan almaliid ärmuskeenkaid.

114. Moh lee sakramentih?

Sakramentih lee kaasta ja Heärrä ehidas-mälis, moi oudakoveh poaris littost liijii pirra-čuoppam ja pessiäasau.

1. Kaasta.

115. Moi saaniiguim kaasta aasattui?

Kaasta aasattui toi saaniiguim, maid mii Heärrä Jeesus Kristus oudlahhaa alman lavkkiim-is säärnui mättäättaspärnäidis:

Mun lii adelum puoh vyeimi almeest ja eennam alne; vyelgiid ja toohad puoh aalmugiid mättäättaspärnin, kästimäin sii Eeiji ja Algē ja Pase Jiega nooman ja mättätmäin sii anneed puoh, maid mun lem päkkum. Ja keeja, mun

lem tii lunne jyehti pēivi maailm loopa rāi.
Matt. 28: 18—20.

116. Maht kalgeh ulmuuh Kristus pākkum
mieldiv tohhuđ suu māttaaättaspärnin?

Ulmuh kalgeh tohhuđ Kristus māttaaättas-
pärnin toin nalin, et sij kästojeh Eeiji ja Algē
ja Pase Jiega nooman, ja et sij māttaaättuveh
anneđ puoh, maid Kristus lii pākkum.

117. Mii lii kästim Eeiji ja Algē ja Pase
Jiega nooman?

Eeiji ja Algē ja Pase Jiega nooman kästi-
mäin mij lohtup kulmohtsii Immeel ohtvuotan,
nuut et mij pyehtip oskōin turvastid sunin mii
Eeččēin, mii Lonestiijen ja mii Pasottiijen.

Tij lepped puoh Immeel pärnāäh oskō peht
Jeesusan Kristusan. Tastko nuut ennuu ko tij
lepped Kristusan kastum, te lepped Kristusāin
kāvudattam. Gal. 3: 26, 27.

118. Maid ārmuskeenkaid Immeel addel
miijan kaastast?

Immeel addel kaastast miijan suddoid adda-
gas, peāluušt mii jäämmim ja pergaluv vāaldist,
šoddad mii uđđasist ja taha mii pärninis ja nuuv-
hannaa eellim ārbālaššān, sehe addel miijan vyeimi
jämittid poaris ulmuu ja jotteed uđđ eellimist.

Tuođai, tuođai säärunum mun tunin: jos
kote ij šooda čāāsist ja Jieggast, ij sun pyevti
Immeel vāldikoddan siisa poattid. Joh. 3: 5.

Ij vanhurskesvuoda tuoji tiet, maid mij
tooham leim, mut suu lādisvuodas tiet sun mii
audagassan toovai uđđ šoddam lāvgu ja Pase
Jiega uđāštas peht. Tiit. 3: 5.

Eppeduv tiede, et mij puoh, keäh lep Kris-
tusan Jeesusan kastum, lep suu jäämiman kasta-
tum? Te mij lep tääł suin hävdidum kaasta

peht jäämiman, et nuutko Kristus lii euvnum jämmei kooskast Eeiji šelgasvuoda peht, nuut kolgap mijuv uđđ eellimist jotteđ. Room. 6: 3, 4.

119. Maht mij oomastep kaasta
ärmuskeenkaid?

Kaasta ärmuskeenkaid mij oomastep oskō peht, nuutko mii Heärrä Kristus särnū: Kote osko ja kästoo, sun šadda audagassan, mut kote ij oskō, sun poata kađottasan. Mark. 16: 16.

120. Montiet kästip pärnäid?

Suddoost šoddam tiet pärnäähuv tarbašeh poattid lonastas oasalažvuotan; tontiet mij oskop taid kaasta peht Imelan, et sij šodaččii Kristus mättäättaspärnin ja Immeel pärnin.

121. Pyehtihuv pärnääh oažžud ärmuskeen-
kaid Imelist?

Pärnääh pyehtih oažžud ärmuskeenkaid Imelist, tastko kaas pärnääh puähtojii Jeesus luusa, te sun vaaldij sii askasis, piejai kiedaidis sii oola, sivnedij sii ja säärnui mättäättaspärnāidis: Tipteđ pärnäid poattid muu luusa, ja elleđ kieliđ sii, tastko nabdemii lii Immeel vāldikode. Tuodai mun säärnum tiijan: Kote ij vāaldi Immeel vāldikode vuāstä nuutko pärni, ij sun ainaskin poadi toho siisa. Mark. 10: 14, 15.

122. Maht kalga pärnäiguim monattallađ et
sij olmnal anaččii kaasta áärmu?

Pärnääh kalgeh vanhemiidis ja servikode huola peht šoddaduđ ja mättäättud Immeel sääniist, nuut et sij oskoččii Kristusan ja Immeel áärmu peht puāvtaččii anneeđ puoh, maid sun lii päkkum.

Tij eejih, epped koolga illattid pärnäidid vajan, mut šoddadid sii kurattasast ja Heärä nuttallasast. Ef. 6: 4.

Keõcad, et epped pajeluv keeja ovtkin täin uemusain; tastko mun säärunum tiijan: sii engaleh oolmin oainih ohtan manoost muu Eeiji muadu, kote lii oolmin. Ja kote vuästä völdä nabdem päärni muu nooman, sun vuästä völdä muu. Matt. 18: 10, 5.

123. Puähtäuv tot, kii lii kaastalittoost jurram, pessad vest Immeel äärmun?

Kaastalittoost jurram olmož puähtä pessad vest Immeel äärmun, tastko Immeel keäsä räähisvuodain suu'uv peälläsis; ja ko sun kaatavažžan mäccä Immeel luusa, te Immeel, kote coapcu oskolažžan, völdä suu vuästä ja addel suin äärmus.

Mäccid tij škäžžaras pärnääh, te mun puärädam tii tollalmettomvuodastid. Jer. 3: 22.

Kii lappum lii, tom mun täätum uccad, kii čaijädam, tom maassat pyehtid, kii hävvejum, tom čonnađ, kii heäju, tom nanodid. Hes. 34: 16.

Ko sun vala kukken lei, oinij suu eeči suu, ärmitij suu, kaačan uigadađai suu čeäppatan ja cummalij suu. Luuk. 15: 20.

2. Heära ehidasmälis.

124. Maht Heära ehidasmälis aasattui?

Heära ehidasmälis aasattui toin nalin, et mii Heärrä Jeesus Kristus vaaldij lēibi ton iija, koas sun pettni, kiitij, toijalij tom ja addelij mättäättaspärnäidis ja ceelhiij: völdid ja purrad; täät lii muu ruumaš, kote tii oudast adeluvvoo. Tom toohad muu mušton.

Nuut sun vaaldij meidei kaalha, kiitij, adelij tom siijan ja ceelhiij: völdid ja juuhad täst puohah; täät kalk lii uđđ testament muu voo-rast, kote tii oudast kulgattuvvoo sudoi addagas addelim tiet. Nuut tävja ko tij tast juhavetted, toohad tom muu mušton.

125. Maid almaliid ärmuskeen kaid oažžup
Heärä ehidasmaälläsist?

Heärä ehidasmaälläsist oažžup, navdaštiinin
sivnedum leibi, Kristus tuota rummaš, ja navdaš-
tiinin sivnedum viini, Kristus tuota voora.

Tot sivnedum kalk, maid mij sivnedep, ijuv
tot leh Kristus voora oasalažvuot? Tot leibi,
maid mij toijalep, ijuv tot leh Kristus rummaš
oasalažvuot? 1 Kor. 10: 16.

126. Made verrin Kristus aasatij pase
ehidasmaälläs?

Kristus aasatij pase ehidasmaälläs tade
verrin, et suu mättaättaspárnááh navdašiččii tom
suu mušton ja sudoi addagas oažžum tiet; poa-
daččii ain aldeeb ohtvuotan suin ja koskanis;
varjeluččii rummaš ja siälü peleest nuuvhannaa
eelliman ja kulluutiččii suu jäämmim, tassaaž ko
sun poata.

Kote pora muu oaži ja juha muu voora,
sun lii must ja mun sust. Joh. 6: 56.

Tot lii oht leibi, nuut mijuv ennuu lep oht
ruumaš; tastko mij lep puohah ovt leibist oasa-
liih. 1 Kor. 10: 17.

Kote pora muu oaži ja juha muu voora,
sust lii nuuvhannaa eellim, ja mun koolgam
cuvnađ suu majemuu pēivi. Joh. 6: 54.

Nuut távjá ko tij puravetteđ táán leibist
ja juhavetteđ táán kaalhast, kolgvetteđ tij Heärä
jäämmim kulluuttid, tassaaž ko sun poata. 1
Kor. 11: 26.

127. Koas oažžup Heärä ehidasmaällásan
monnad?

Heärä ehidasmaällásan monnad oažžup, ko
suddo mii väivid ja mij ahevaššap sudoi addagas
oažžumaš ja eellim ohtvuoda Jeesusain Kristusain.

Kote kuškluva, sun poadus, ja kote táttu, sun
vääldus eellim čääsi skenkkkan. Alm. 22: 17.

Poattid mun luusa puohah, keäh tyeje tohavetted ja noadi kyedivetted, te mun täätum tii eälläattallad. Matt. 11: 28.

Andagasah lee, keäh purastuveh ja kušk-luveh vanhurskesvuoda, tastko sij kallaaneh. Matt. 5: 6.

Mannoop ruokkadvuodäin ärmustövla luusa, et mij oazuččiim lädisvuoda ja kavnaččiim äärmu talle, ko mij ise tarbašep. Hepr. 4: 16.

128. Maid vahagiid puähtä Heärä ehidas-määlläs keälbuttemes navdašim?

Heärä ehidasmäälläs keälbuttemes navdašim puähtä ulmuj, koas sun ij ane Heärä rummaš ja voora passeen, oudasvastadas ja tuämu, mon peht Heärrä kuurat suu, et ij sun maailmain kadottasan poadačči.

Kote keälbuttemeht pora tään leibist ja juha Heärä kaalhast, sun lii suij-oaivi Heärä rummašan ja vooan. Tastko kote pora adei juha keälbuttemeht, sun pora ja juha tuämu olssis, et ij sun Heärä rummaš eärut; tastko jos mij jieččin tuommip, te ep mij ollagin tyemmejuu. Mut koas mij tyemmejup, te Heärrä mii kuurat, et ep maailmain kadottasan poadačči. 1 Kor. 11: 27, 29, 31, 32.

129. Maid kolgap mij toohad, et veältäččiim Heärä ehidasmäälläs keälbuttemes navdašim?

Et ep šodačči Heärä ehidasmäälläs keälbuttemes navdašiijen, kolgap mij keččaliä mii väimu ja eellim Immeel säni mielidi, tubdastid sudoidin Imelan, soppad riidoviiljaidinguim ja nanosävt äigun pyeredid eellimin ruhadallad, et Heärrä jieč valmastičij mii tään pase määlläsan.

Keččalus olmož jieijis ja nuut poros tään leibist ja juvos tään kaalhast. 1 Kor. 11: 28.

130. Mii sivnadasaid lii Heärä ehidas-määlläs olmnal navdašmist?

Heärä ehidasmäälläs olmnal navdašmist lii tot sivnadas, et sudoh tast adeluveh miijan adda-

gas, mii osko nanosm, räähisvuot Imelan ja alde-
mužan lassaan ja nuuvhannaa eellim toaivu eäl-
lää, nuut et oazžup uđđ vyeimi jotteed pasottas
rađe, tassaaž ko ohtii pessap navdašid stuurra
ehidasmäälläs almeest.

Keeja, mun čuážum uvsast ja špoahutam;
jos kote muu jiena kula ja leehast uvsä, suu
luusa mun täätum monnad siisa ja anneeđ ehi-
dasmäälläs suin ja sun mui. Alm. 3: 20.

Audagasah lee toh, keäh lee läbbä heejäid
ehidasmäälläsan kuččum. Alm. 19: 9.

Käveäd loho.

Äärmuvaikuttasah ja Servikodde.

131. Maid Immeel vaikut äärmuneävui peht?

Immeel tuottan taha äärmuneävui peht oh-
tan ulmust erinis nuuvhannaa ärmuräädiis toin
nalin, et sun koččo, čuovad, vanhurskesmat, ud-
dasist šoddad, passoot ja šelgasmät mii, ja nuut
rähtä servikoddees, mon oaivi lii Kristus.

132. Maht Immeel mii koččo?

Immeel koččo mii, ko sun laava ja äärmu
säni peht covna mii sudo naharist ja keäsä mii
sevŋadvuodast ommaslii čuovvadvuottasis sehe
evangelium peht nanosävt ja vuaimälävt nävđu
miijan äärmu ja eellim Kristusist.

Koccaa tun, kote oadäh, ja paijaan jämmei
kooskast, te Kristus tuu čyevvee. Ef. 5: 14.

Immeel lii tii koččom sevŋadvuodast om-
maslii čuovvadvuottasis. 1 Piätt. 2: 9.

Immeel lii tii mii evangelium peht koččom
mii Heärä Jeesus Kristus šelgasvuoda oomast-
mašan. 2 Tess. 2: 14.

Poattid, tastko puoh lii valmaštum. Luuk.
14: 17.

133. Maht olmož kalga kevattattad Immeel
äärmu itoi?

Olmož kalga vuästä väldid Immeel koččoo
äärmu ja lede toos kulojež, olmnal anneed Im-
meel säni, ruhadallađ ja tuotavuoda tottaliđ.

Audagasah lee toh, keäh kuleh Immeel säni
ja vyerkkejeh tom. Luuk. 11: 28.

Uccad Heärä, kaas pyehtip suu kavnađ,
ruhadallađ suu, kaas sun alda Iii. Jes. 55: 6.

Kote tuotavuoda taha, sun poata čuovvad-
vuotan, et suu tyejeh oinuuččii, tastko toh lee
Imelist tohhum. Joh. 3: 21.

134. Maht Immeel suujat ulmuu koččomas
kullad?

Sujattim tiet ulmuu koččomas kullad Im-
meel ana puhmuáđušiid eellim kevvamiid, nuutko
mietekevvdavuoda, siskeldas ja olgoldas eđe ja
kierdamaš, adei eärrasii oudameerhaid.

Ij pyevti ohtkin muu luusa poattiđ, jos ij
Eeči, kote muu vuolgatij, keesi suu. Joh. 6: 44.

135. Mii čuávu toos, kote hilgo Immeel
koččoo äärmu?

Jos olmož hilgo Immeel koččoo äärmu,
tulcco oamitobdo ja sun šadda himoidis oarjin;
ja jos sun ain ja ain čuážžu äärmu vuästä, te
suu miela pillešuva, nuut et sun osko kielestvuoda
ja poata majemust kađottasan.

Koas sij tubdii Immeel eäge suu räämidam
Imelin, eäge kiittam, mut šoddii tuššen jieijis
jurduinis, ja sii jiermittemes väimu seävñani,
fontiet Iii meidei Immeel sii kuäđđam sii väimui
himoid. Room. 1: 21, 24.

Immeel kalga siijan vuolgattiđ vievsas čai-
jadas, nuut et sij kielestvuoda oskoh; et toh
puohah tyemmejuččii, keäh eä tuotavuoda oskom,
mut poastuvuotan mielastuvvii. 2 Tess. 2: 11, 12.

136. Mii lii čuovadas ármutyěji?

Čuovadas lii tot Immeel ármutyěji, mon peht sun almoot miijan mii kienŋgalas pillešume ja sudo ja suu áarmu rigesvuoda Jeesusist Kristusist.

Immeel, kote páahui čuovadvuoda sevŋadasast pástid, sun addelij tiádu čuovadvuoda Immeel šelgasvuodast Jeesus Kristus muáduust pástid mii váimuin. 2 Kor. 4: 6.

Sevŋadvuot lii monnam meddal ja tuota čuova táäl pástá. 1 Joh. 2: 8.

137. Maid Immeel koččoo ármu vaikut ulmust, jos sun lii toos kulojež?

Jos olmož lii Immeel koččoo áarmun kulojež, te tot puáradas ja oskõ peht vaikut sust jurglatmaš.

Jurgal muu, te mun jurgaladam, tastko tun, Heárrá, leh muu Immeel. Jer. 31: 18.

Immeel lii addelam pááhináiduv jurglatmaš eelliman. Ap. T. 11: 18.

138. Mii puáradas lii?

Puáradas lii miela muttem, mast olmož mana jieč olssis, tyemmee suddoos ja tubdast paa- vuodas Imelan, tuodalávt táátun ratkuá puohain sudoinis sehe tain peáluštum šoddad.

Ko sun jieč olssis moonai, eedai sun: Mon ennui muu Eeiji palvaliijein lii valjeht leibi, mut mun jámám neálgán. Luuk. 15: 17.

Tot muuraš, kote Immeel miela mieldi šadda, puáhtá katamaš audagasvuottan, maid ij ohtkin kaada, mut maailm muuraš puáhtá jáämmim. 2 Kor. 7: 10.

Immeel, liččih muŋin ármulaž pyerivuodad tiet; siho meddal muu suddoid stuorra ládisvuodad tiet. Tastko mun tuubdam paas tavoidan, ja muu sudoh lee ain muu oudast. Ps. 51: 3, 5.

139. Mii lii osko Kristusuan?

Kristusuan oskop, ko mij, lyetin suu ärmu-
lopadasäid, väimu haalūin oomastep suu mii Lo-
nestiijen ja Pesten ja addelep jieččin sunjin.

Osko lii toaivumii tuota orroomvuot ja oaini-
mettom tavoi vuoigadas. Hepr. 11: 1.

Simon Piättär säärnui Jeesusain: Heärrä,
keän luusa mij monnap? Tust lee nuuvhannaa
eellim sänih. Ja mij oskop ja lep iberdam, et
tun leh Kristus, ellee Immeel Alge. Joh. 6:
68, 69.

140. Maht Immeel vanhurskesmat mii?

Immeel vanhurskesmat mii, ko sun äärmust
Kristus tiet ij luuv miijan sudoidin, mut addel
taid addagas, loha oskō miijan vanhurskesvuot-
tan ja völdä mii pärniniis.

Ääbrähäm oskoi Imelan ja tot luhhui su-
nin vanhurskesvuottan. Kote ij tyeje toov, mut
osko sunin, kote immeelmettom vanhurskesin
taha, suu osko lohhoosunin vanhurskesvuottan.
Nuutko meidei Taavid särnū: Audagasvuot lii
ton ulmuu, keäs Immeel vanhurskesvuoda loha
aibas tuojittaa; audagasah lee toh, moi poastu-
vuodah lee addagas adelum ja moi sudoh čieh-
hum lee. Audagas lii tot almai, keäs Immeel
ij sudo luuv. Room. 4: 3, 5—8.

Sij šaddeh aibas äästäšhannaa vanhurskesin
suu äärmust ton lonastas peht, mii lii Jesusist
Kristusist. Room. 3: 24.

Nuut mij tom tanen anneep, et olmož šadda
vanhurskesin oskō peht nuuta laava tuojittaa.
Room. 3: 28.

141. Mii uđđ šoddam lii?

Uđđ šoddam lii tot Immeel ärmutyjeji, moin
sun šoddad ulmust Pase Jiega peht uđđ eellim
Kristusist.

Kote ij šooda čääsist ja Jieggast, ij sun pyevti Immeel väldikoddan siisa poattid. Joh. 3: 5.

Immeel lii mii šoddadam täättus mieldi tuotavuoda saaniin, et mij liččiim uddaseh suu sivnadasain. Jaak. 1: 18.

Mun eäläm; jiem innig mun, mut Kristus eälä must; tastko maid mun eäläm oažist, tom mun eäläm Immeel Algē oskoost, kote lii muu räähistam ja addelij jieijis muu oudast. Gal. 2: 20.

Jos kote lii Kristusist, te sun lii uđđ sivnadas; tastko poarraseh lee lappum, keeja, puoh lee uudasin šoddam. 2 Kor. 5: 17.

142. Mii lii pasottas ärmutyjeji?

Pasottas lii tot Immeel ärmutyjeji, mast sun Pase Jiega peht putteest mii Kristus vorain ja addel miijan äärmus, nuut et mij uđášup ja läittimettomin varjelup jiega, siälü ja rummaš peleest.

Jieč rävhü Immeel pasotičij tii ubainid, et ubb tii jieggä, siälü ja ruumaš mii Heärä Jesus Kristus poatimist läittimettomin varjelučij. 1 Tess. 5: 23.

143. Mii lii šelgasmättim?

Šelgasmättim lii tot Immeel ärmutyjeji, mon peht Immeel taha oskovää oasalažžan Kristus šelgasvuodast, ja nuut tääbbin sust vaalmašt tom šelgasmättim, mii olesin šadda Kristus poatimist.

Keid sun lii aasattam, taid sun lii meidei koččom, ja keid sun koččom lii, taid sun lii meidei vanhurskesin tooham, ja keid sun vanhurskesin toovai, taid sun lii meidei šelgasmättäm. Room. 8: 30.

Mij keijadep puohah ävus muädoin Heärä šelgasvuoda nuutko speijalist ja mij muttup ton kovan šelgasvuodast ain šelgasvuotan nuutko Heärä Jieggast. 2 Kor. 3: 18.

144. Mii lii Kristus servikodde?

Kristus servikodde lii poosii ohtvuot, mon jeäsániid Immeel säni ja sakramentii peht lii jodeettam Kristus luusa ja tooham oasalažžan Kristus äärmust ja Pase Jieggast.

Epped tääl innig leh viärräseh ja ommaseh, mut poosii siidakeimih ja Immeel peera, apostolii ja profectai vuáddudas oola rahtum, mast Jeesus Kristus päris čiehakedgi lii, mon oola puoh ráhtamáš kyeim kuáimásis lahtoo ja šadda pase temppalin Heäräst, mon oola tij meidei rahtuuvetted Immeel aassamsaijeen Jieggast. Ef. 2: 19—22.

145. Mabdem lii servikodde?

Servikodde lii oht ton tiet, et tot lii Kristus ruumaš, ja et tast lii oht Heärrä, oht osko ja oht kaasta; pase tontiet, et Kristus passoot tom Jieggas peht; ja ohtsaž tontiet, et Immeel táttu toos nurrad puoh aalmugiid.

Nuut mijuv ennuu lep oht ruumaš Kristust, mut koskanin lep kyeim kyeimin jeäsaneh. Room. 12: 5.

Kristus ráahistij servikode ja addelij jieijis ton oudast, et sun tom pasotičij, ja lii tom jo putestam čääsi lavgust säni peht, et sun puáv-täčij olssis šelgas servikode. Ef. 5: 25—27.

Mun oinim stuorra joavhu, maid ij ohtkin luuhad puáhtám, puohain päähiniin ja suhakud-din ja aalmugiin ja kielain, čuážžumin stövla oudast ja lábbá oudast vielgis pihtsáid kárvut-tum ja paalmuh sii kiedain. Alm. 7: 9.

146. Maht Kristus servikodde almostuvvoo eennam alne?

Kristus servikodde, kote lii oromin tobbeen, kost Immeel sääni olmnal sárneduvvoo ja sakra-

mentih Kristus aasattas mieldi riävtui juahhojeh, lii tääl täabbin eennam alne oomas, piädgvi ässee ja kištottellee, mut kalga ohtii Kristus poađediin almostuđ suin šelgasvuodast.

Kost kyeht adei kulm nuradeteĥ muu nooman, tast mun lem sii kooskast. Matt. 18: 20.

Kištottal šieu oskō kištottas, puttad nuuvhannaa eellim, moos leh kuččum, ja leh tubdastam šieu tubdastas ennui tuodaštiiĵei oudast. 1 Tim. 6: 12.

Ij maailm tii tuubda; tastko ij tot Immeelgin tuubda. Muu rakkāh, tääl mij lep Immeel pärnāāh, ja ij leh vala almostum, manen mij šoddap; mut mij tiettip, et koas tot almostuva, te mij suu muāđušažžan šoddap; tastko mij oažžup suu oainid nabdemin ko sun lii. 1 Joh. 3: 1, 2.

147. Leeuv puohah, keāh lee kastum, Kristus servikode tuota jeāsāneh?

Kristus servikode tuota jeāsāneh lee tuš toĥ, keāh lee Kristus Jieggast oasaliĥ; mut toĥ, keāh lee kastum, eāge oskō, mut nāggeĵeh Immeel āarmuvaikkuttasai vuāstä, eā leh Kristus servikode tuota jeāsāneh, vaik sist Immeel rāāhisvuoda ja kierdavāžvuoda peĥt lii olgoldas oasalažvuot āarmuneāvuin.

Epped leh oažžist, mut Jieggast, jos mudoi Immeel Jieggā āāsā tist; mut kest ij leh Kristus Jieggā, ij sun leh suu oami. Room. 8: 9.

Immeel vāldikodde lii ulmuu muāđušaž, kote koolvij šieu siemman peāldusis. Mut ulmui oāđediin poodij suu vajalaž ja koolvij oĥtagiid niisui seāhān, ja moonai meddal. Mut perruu išeēd palvaliĥĵeeĥ pottii ja sarnuu sunin: Tāātuhuv et mij vyelgip ja nurray taid? Mut sun sāārnui: Jiem, et epped oĥtagiid nuradeinid meidei rut-

tiičcii toiguim niisuid meddal. Tipted kuohtuid
šoddad euoppamäigi räi. Matt. 13: 24, 25, 28
—30.

Ovcad loho.

Oskõeellim.

148. Maht oskõeellim almostuvvoo kristhasast?

Oskõeellim almostuvvoo kristhasast toin
nalin, et sun rukosist ja kuloježvuodast eälä
ohtvuodast Imeläin, tubdast Kristus ja kuäddä
suu riista, räähist aldemužas, älsšid pasottas ja
vuärdä Kristus poattim.

149. Maht kalga kristhas älsšidiid pasottas?

Kristhas kalga älsšidid pasottas toin nalin,
et sun oskoin coapeu Kristusist, ristan nävlee
oažis himoi ja haaluiguim, rätkoo paast, taha
viššälävt pyere ja pivda tevdud Pase Jieggäin.

Piäjup meddal puoh noadi ja sudo, kote
ain miijan tarvan ja mii njoaccin taha, ja
käččup kierdaväžvuodäin ton kištottasast, kote
mii oudan pieijum lii, ja keäččup Jeesusan,
kote lii oskō algattijee ja olesin tahhee. Hepr.
12: 1, 2.

Toaredid rävhū puohaiguim ja pasevuoda,
monttaa ij ohtkin oažu Heärä oainid; ja väldid
vaara, et ij kihheen Immeel äärmust mannaan.
Hepr. 12: 14, 15.

Kolgvetteä tevdud Jieggäin. Ef. 5: 18.

150. Mii rukkoos lii?

Rukkoos lii väimulaž sarnum Imeläin, moin
mij pivdep sust olssin adei mii aldemužan jiega-
lii adei rummašlii pyere, kiittep suu puorin tuo-
jin ja räämidep suu pase nooma.

Išasad čuárvu muu edestad, te mun táátum išediđ tuu ja tun koolgah ráámidiđ muu. Ps. 50: 15.

151. Keäm mij kolgap ruhadallad?

Mij kolgap ruhadallađ ainoo tuota Immeel oolmin; moin nalin jyehimuádušaž engalii ja pase ulmui palvalim lii kieldum.

Heärá, tuu Immeel, koolgah tun komerdiđ ja suu ainoo palvaliđ. Matt. 4: 10.

152. Maid mij kolgap ruhadallad?

Mij kolgap ruhadallađ puoh, mii lii Imelan kunnen, sehe miijan ja mii aldemužan jiegalii ja rummašlii pyerrin.

Te mun ravviim, et oudil puohai onnuuččii rukkooseh, áánumašah, ondarukkooseh ja kiittoseh puohai ulmui peleest. 1 Tim. 2: 1.

153. Mii kihta mii ruhadallad?

Ruhadallađ kihta mii Immeel pákkum, mii jieččin ja aldemužan jiegaliih ja rummašliih tarbaseh, Immeel pyerivuot ja suu ármulaž lopadas mii rukkoos kullamist.

Áánnuđ, te tiijan adeluva; uccađ, te tij kavnavetteđ; špoahuttiđ, te tiijan leehastuva. Matt. 7: 7.

Puoh, maid tij áánuvetteđ rukosist oskõin, tom tij oažžuvetteđ. Matt. 21: 22.

154. Maid rukosiid Jeesus máttátij máttááttaspárnáidis?

Jeesus máttátij máttááttaspárnáidis táám rukkoos: Mii Eeči, kote leh oolmin. Pasottum leávus tuu nomm. Poađus tuu völdikodde. Šados tuu táttu eennam alne, nuutko almeest. Adde miijan onnaa pēivi mii jyehipeäiválii leibi. Ja adde miijan addagas mii suddoid, nuutko mijuv addagas addelep toid, keäh lee mii vuástá rikkom. Ja ele jodeet mii kivsadasan. Mut

peesti mii paast. Tastko tuu lii vädikodde ja vyeimi ja kunnee nuuvhannaa. Amen. Matt. 6: 9—13.

155. Maht' mij kolgap ruhadallađ?

Mij kolgap ruhadallađ väimu vyeligažvuodast, Immeel muadu oudast ja pärnalävt lyetin toos, et Immeel mii kula Kristus tiet.

Ep ruhadal tuu mii jieččin vanhurskesvuodast, mut tuu stuorra lädisvuodad tiet. Tan. 9: 18.

Immeel lii Jiegga; ja keäh suu ruhadaleh, sij kalgeh Jieggast ja tuotavuodast suu ruhadallađ. Joh. 4: 24.

156. Mii lii alemus rukkoos?

Alemus rukkoos lii rukkoos Jeesus nooman, ko mii orodiinin oskō ohtvuodast Jeesusain, ruhadallap suu Jiega vaikuttasast ja suu miela mieldi, nuut et mij ubainin vyeledattap Immeel täätu vuälä.

Tuodai, tuodai, mun säärnum tiijan: Maid ihenis tij äännvetted Eeijist muu nooman, tom sun addel tiijan. Epped leh maiden muu nooman tään räi äännum; ruhadallađ, te tij oažžu-vetted, et tii ilo ličij oles. Joh. 16: 23, 24.

Eeči, ij muu tättu, mut tuu šados. Luuk. 22: 42.

157. Kulauv Immeel jyehi tove mii rukkoos?

Immeel kula mii jyehi tove, ko mij rukosist kulgattep mii väimu suu oudan, ja vaik sun motomin äjiit mii rukkoos tevdim, te sun kuitag olm äigi addel, maid pivdep; mut jos ep tom oažu, te oažžup, mii pyereeb ja ävhalub lii.

Immeel puähtä puoh paijeelmerälävt toohađ paijeel puoh tommuv, maid mij ruhadallap adei iberdep. Ef. 3: 20.

Muu jurduuh eä leh tii jurduuh, ja tii rađeh eä leh muu rađeh, särnü Heärrä. Mut nuut

ennuu aleeb ko alme lii eennamist, nuut lee meidei muu radeh alebeh tii roodid ja muu jurduuh tii jarduud. Jes. 55: 8, 9.

158. Maht almostuva oskovää kuloježvuot Imelan?

Oskovää kuloježvuot Imelan almostuva toin nalin, et räähisvuot Imelan vääta suu toohad al-malii Eeijis täätu, velttid puoh, mii puähtä Im-meel Jiega murrahlažžan, Kristus čuävvon kiel-did jieijis ja maailm ja kierdavavt kyeddid riistas.

Immeel ärmu, puohhäid ulmüid tiervaslaž, lii almostum, kote mättät mii hilgõd puoh im-meelmettom meänü ja maailmaliid himoid, ja tään maailmest čialgusavt, vanhurskesavt ja ime-lalašavt eellid. Tiit. 2: 11, 12.

Jeesus säärnui: jos kote tättu muu majeeld poattid, te sun kiäldus jieijis, vääldus riistas jyehi pēivi ja čuävvus muu. Luuk. 9: 23.

159. Maht almostuva oskovää räähisvuot aldemužan?

Oskovää räähisvuot aldemužan almostuva toin nalin, et sun mielalis taha suņin pyere, kiärdä suu heäjuvuoda, addel suņin suu poastu-vuodas addagas, ruhadal suu peleest ja ouded suu nuuvhannaa päärräs.

Palvalid räähisvuodast kyeim kyeimid. Gal. 5: 13.

Räähis viiljah, jos kote heevee jurrađ mon-nii suddon, te tij, keäh jiegaliuh lepped, vuoi-gadiđ nabdem ulmuu lojes jieggast; ja keeja jieijad, et jieh tunnuv meidei kivsedučeii. Kyed-did kyeim kyeimid noadi ja nuut Kristus laava tevdid. Gal. 6: 1, 2.

160. Maht muäduštuvu oskovää eellim suu jieijis itoi?

Oskovää eellim suu jieijis itoi muäduštuvu toin nalin, et sun koca ja ruhadal, soata sudo

vuästä ja pivda jyehepäivälii oskō kištottasast
oudaniđ siskaldas ulmuu peleest ja ain eenab
šoddad Kristus kove muäđušažžan.

Pieijađ meddal tom poaris ulmuu, moin tij
ondil jundiid, kote vietalas himoi peht jieijis
pilled; mut uđastiđ jieijid tii miela jieggast, ja
kärvoudattad uđđ ulmuin, kote Immeel mielđi
sivnedum lii, tuota vanhurskesvuođast ja pase-
vuođast. Ef. 4: 22—24.

Siema ita ja šadda, ige olmož tieđe maht,
tastko eennam kuäddä šado jiečalnees, oudemusta
oolga, tast maņa oolg-oaivi ja tast maņa tievva
jive oolg-oaivist. Mark. 4: 27, 28.

161. Liiuv tast, kote lii uđđasist šoddam,
vala suddo?

Tastuv, kote lii uđđasist šoddam, lii vala
suddo suu pillešum luändu tiet, mut täät lii sunin
väivin, sun tuubdast tom ja soata ton vuästä, nuut
et ij sun tätulis toov sudo, ige suddo suu haal-
daš, tastko sun lii Imelist šoddam.

Jos mij sárnup, et ij mist leh suddo, te
mij pettip jieččin, ige tuotavuot leh mist. 1
Joh. 1: 8.

Kote Imelist šoddam lii, ij sun sudo toov;
tastko suu siema coapcu sust, ige sun pyevti
sudo toohađ, tastko sun lii Imelist šoddam. 1
Joh. 3: 9.

Ij nuut, et mun tom jo puttadam lem adei
jo oles lem, mut mun vievattalam, et mun tom
puttadiččim, nuutko mun Jeesusist Kristusist
puttadam lem. Fil. 3: 12.

162. Keäs kalga suddo tubdastud?

Imelan kolgap mij tubdastiđ puoh sudoidin,
mut aldemužan kalgeh toh sudoh tubdastud, moi-
guim lep suu vuästä rikkom, ja ävhälaž lii mei-
dei tubdastiđ mättaättiijeij adei oskoviiljan taid
suddoid, moh tobdō väivideh.

Kote paas tavvoos šišta, ij sun meännästuu; mut kote tom tuubdast ja hilgo, sunin šadda lädisvuot. Säänil. 28: 13.

Tubdastid kyeim kuäimäsid rikkomiidid. Jaak. 5: 16.

Jeesus säarnui mättäättaspárnäidis: Väldid Pase Jiega. Keäid tij addelvetted suddoid addagas, toid toh addagas adeluvvojeh, ja kein tij taid tollivetteđ, tain toh lee toallejum. Joh. 20: 22, 23.

163. Oažžupuv lyettid toos, et Immeel addel miijan suddoid addagas, ko tubdastep taid sunin?

Ko katavāin mielain tubdastep sudoidin Imelan, oažžup nanosävt lyettid toos, et sun Kristus tiet addel taid miijan addagas; tastko sun tuodašt sänistis, ja sun lii vuárnun vuárnun, et ij sun täätu suddogas jäämmim.

Jos mij tubdastep sudoidin, te sun lii oskolaž ja vanhurskes, kote miijan suddoid addagas addel ja putteest mii puoh poastuvuođast. 1 Joh. 1: 9.

Vaik tii sudoh vorr-ruopsadeh liččii, te toh kalgeh šoddađ muotavielgadin; ja vaik toh liččii ruus-ivnasiih, šaddeh toh kuitag ulo muáđušaž-žan. Jes. 1: 18.

Nuut tuodai ko mun eälām, sárnu Heärrä, Heärrä, ij mujin tuhhiimmeelmettom jäämmim, mut et immeelmettom jurgaladačij rađestis ja eäláčij. Hes. 33: 11.

164. Mii lii kocceem?

Kocceem lii uđđasist šoddam ulmuu jotteem čuovvadvuodast Immeel muáđu oudast, ko sun lii kulojež Pase Jiega áarmuvaikutasaid, völdä vaara jurduinis, saninis ja tuojinis ja vuárdä Kristus almostum.

Tij leid tovlē sevņadvuot, mut tääļ tij lep-
peđ čuovvadvuot Heārāst. Jotteed nuutko čuov-
vadvuoda pārņāāh. Ef. 5: 8.

Kocceēđ ja ruhadallađ, et epped kivsadasan
juuračēii. Matt. 26: 41.

Immeel ārmu mättāt mii vyerdiđ audagas-
vuoda toaivu ja stuorra Immeel ja mii Lones-
tijee Jeesus Kristus almostum. Tiit. 2: 13.

Louvaad loho.

Majemuuh meānuh.

165. Koas teāvdoo Immeel ārmurāādi
Kristusist?

Immeel ārmurāādi teāvdoo Kristus nube
poatimist, ko sun almostuva šelgasvuodastis; mut
āigi ja tiime, koas tāāt šadda, lii miijan tubda-
mettom.

Kristus lii ohtii uhredum ennui suddoid
meddal vāldim tiet; mut nube touv kalga sun
sudottaa almostuđ toid audagasvuottan, keāh
suu vyerdih. Hepr. 9: 28.

Ulmuu Alge kalga poattid Eeijs šelgasvu-
odast, engaliidisguim, ja talle sun māksā jiečkeā-
suv suu tyejes mieli. Matt. 16: 27.

Kocceēđ, tastko epped tieđe, kote tiimest
tii Heārrā kalga poattid. Matt. 24: 42.

166. Mii kalga šoddađ Kristus nube poatimist?

Kristus nube poatimist covnojeļ puoh jā-
meeh, majemuž tuāmu annoo, ja uđđ almeh ja
uđđ eennam sivneduveh.

167. Mon tileest jāmei siāluh lee oudil
majemuu tuāmu?

Oskovāi siāluh navdašeh āigālii jāmmim
maņa audagasvuoda Immeel lunne, mut immeel-

mettomii ja oskottemii siäluh lee väividumin ja hirmos tuamu vyerdimin.

Jeesus säarnui riävarain ristamuorast: **Tuodai mun ceälhäm tunin, onnaa pēivi koolgah tun lede mui paradaiisist.** Luuk. 23: 43.

Kote osko Algan, sust lii nuuvhannaa eelim, mut kote ij oskō Algan, ij sun koolga eelim oainid, mut Immeel vaje coapeu suu alne. Joh. 3: 36.

168. Maid räamát säarnu jämmei pajas paijaanmist?

Räamát säarnu jämmei pajas paijaanmist: **Tiime poata, kaas puoh toh, keäh havdin lee, kalgeh kullad Immeel Algē jiena, ja toh, keäh pyere tooham lee, vyelgih olgos eelim pajas paijaanmam, mut toh, keäh paa tooham lee, tuamu pajas paijaanman.** Joh. 5: 28, 29.

169. Mabdemin šaddeh vanhurskai rummašeh pajas pajanim äigi?

Vanhurskai rummašeh šaddeh pajas pajanim äigi **Kristus šelgasmattum rummaš muädušažžan.**

Heärrä Jeesus Kristus šelgasmat mii heäjus rummaš, et tot suu šelgas rummaš muädušaž ličij, toin vuomiin, moin sun meidei puähtä puoh olssis vyeligäžžan toohađ. Fil. 3: 21.

Tot kalvoo pillešumest ja paijaan pillešuhannaa; tot kalvoo heppadvuodast ja paijaan šelgasvuodast; tot kalvoo heäjuvuodast ja paijaan vyeimist; siälulaž ruumaš kalvoo ja jiega-laž ruumaš paijaan. 1 Kor. 15: 42—44.

170. Maht majemuž tuamu šadda?

Majemuž tuamu šadda toin nalin, et puoh aalmugeh norrojeh majemuu pēivi Kristus tuamustōvla oudan, ja sun tyemmee juähää suu tuojii mielidi, räädhin vanhurskaid immeelmettoimiin; ja talle sun addel vanhurskaid nuuvhannaa

audagasvuoda, mut immeelmettomeh ferttejuh monnad nuuvhannaa kadottasan.

Mun oinim stuorra vielgis stövla ja ton alne suu išteoromin, keän muádu oudast eennam ja alme paatarij; ige siijan saje kavnum. Ja mun oinim jämmeid, ucciid ja stuärráid, čuážžumin Immeel muádu oudast, ja kirjeh leehastuvvii; ja nubbe kirje leehastui, kote lii eellim kirje, ja jämmeeh tyemmejuvvii taine, moh kirjij kirjettum liijii, sii tavoi mieldi. Alm. 20: 11, 12.

171. Mii lii nuuvhannaa kadottas?

Nuuvhannaa kadottas lii celkkimettom väivi helvitist, kost immeelmettom lii nuuvhannaa ratkum Imelist, ja kost sun ferttee nurrad, maid sun lii tääbbin kalvam.

Talle Jeesus ceälkká toid, keäh čiče peln lee: Monnad meddal muu lunne, tij korottumeh, nuuvhannaa tuulan, kote lii valmaštum pergaluváid ja suu engaláid. Matt. 25: 41.

Sii väivi suova paijaan pajas nuuvhannaa-vuodast nuuvhannaavuotan, ige sist leh máášu peiviv ige iho. Alm. 14: 11.

172. Maht keävä táán sivnadasan Kristus poattim äigi?

Kristus poattim äigi láppojeh alme ja eennam ja puoh mii tast lii, ja Immeel sivned uđđ oolmid ja uđđ eennam, kost vanhurskesvuot áásá; ja talle sivnadas peäsá pillešume oarjivuodast Immeel párnai luovasvuotan.

Heärá peivi kalga poattiđ mahte suola iho, ja talle almeh stuorra čeärgumáin láppojeh, mut alg-amnaseh pyelediin suddeh, ja eennam ja rahtumeh, moh tast lee, pyelih. Mut mij vyerdip suu lopadas mieldi uđđ oolmid ja uđđ eennam, kost vanhurskesvuot áásá. 2 Piätt. 3: 10, 13.

Jieč sivnadasuv kalga luovasin šoddad pille-
šume oarjivuodast Immeel pärnai šelgasvuoda
luovasvuotan. Room. 8: 21.

173. Mii lii nuuvhannaa eellim?

Nuuvhannaa eellim lii Immeel pärnai celk-
kimettom audagasvuot ja šelgasvuot almeest,
kost sij, luovasin puoh väivist ja paast, oainih
Immeel muáduust muátun ja palvleh ja ráámi-
deh suu nuuvhannaa.

Keeja, Immeel viásu ulmui kooskast, ja
sun kalga assad siiguim, ja sij šaddeh suu aal-
mugin, ja jieč Immeel kalga lede siiguim ja sij
Imelin. Ja Immeel kalga sikkod meddal puoh
konjaliid sii čoolmin, ige jáämmim koolga innig
lede, ige čiárrum, ige luoimam, ige povčas kool-
ga innig lede; tastko oudebeh láppojii. Ja tot,
kote stovlast išteoromin lei, ceelhij: Keeja, mun
uđáštam puoh. Alm. 21: 3—5.

Sudotubdastas.

Mun väiväš suddogas olmož, kote lem suddoost šohanam ja šoddam ja puoh eellim äiginan suddoost eälläm, tubdastam puoh väimustan tuu oudast, puohväldälaž, nuuvhannaa Immeel, muu räähis almalaž Eeči, et jiem leh tuu räähistam paijeel puohai, jiemge aldemužan nuutko jieččan. Mun lem eeiijidanguim moadinal, jurduin, saavain ja tuojin, rikkom tuu ja tuu pase päkkumiid vuästä ja tiädäm, et mun tontiet lem äästäšäm nuuvhannaa kadottas, jos tun muu nuut tuomiih, ko tuu pase vnoigadvuot väätä ja muu sudoh äästäšäm lee. Mut tääl tun, räähis almalaž Eeči, leh lopedam äärmud ja lädisvuodad puoh väiväš suddogasäid, keäh tättuh toohad puäradas ja väimu oskoin patarid tuu ärvidmettom lädisvuoda ja Pestee Jeesus Kristus torvon. Toid tun täätuh ärmulaž lede, vaik mahteuv lee tuu vuästä rikkom, jiehe koassin innig sii suddoid šyeimid. Toos munnuv, väiväš suddogas, luätäm ja ruhadalam torvolävt: liččih muņin sämmää lopadasad mielä ärmulaž ja lädis ja adeliččih puoh muu suddoid addagas, tuu pase noomad kiitosin ja kunnen.

Puohväldälaž, nuuvhannaa Immeel, suu stuorra, ärvidmettom lädisvuoda ja Pestee Jeesus Kristus tiet, adeličij miijan puoh sudoidin addagas ja adeličij miijan äärmu, et ratkuučiiim sudolii eellimistin ja oažuččiiim suu lunne nuuvhannaa eellim. Amen.

Rukkoos.

Lädis Immeel, räähis almalaž Eeči, keäh lädisvuodast ij lopp leh! Tun, kote leh kierdaväž, kuhesmielalaž ja stuorra äärmust addagas

addelah paas tavvoid, rikkomiid ja suddoid. Mij lep tooham sudo eeijiidanguim; mij lep poastud tooham ja lemaž immeelmettomeh ja tuu miela rikkom; tuu vuästá mij lep sudo tooham ja tuu oudast paast tooham; muť ele muštottal mii oudebaid paas tavvoid. Äärmit mii hoapust; tastko mij lep čuvtii väivašin šoddam. Iššeed mii, Immeel, mii Pestee, tuu nooma kunnee tiet. Peesti mii ja adde miijan puoh mii suddoid ad-dagas ja adde miijan tuu Pase Jiega áarmu, et ratkuučiiim sudolii eellimistin ja oažuččiiim tuu lunne nuuvhannaa eellim; tuu Algē, Jeesus Kristus, mii Heärá, peht. Amen.

Rukkoos.

Oo, tun puohain ármulumos, ristan nävle-jum Heärrá Jeesus Kristus! Äärmit muu väiváš suddogas ja keijast muu peäl tuu lädísvuoda čoolmiiguim, nuutko tun keččih Piättár peäl saalist, ko sun tuu kiäldám lei, ja nuutko tun keččih suddogas nissoon peäl pēvdi lunne fariseus viäsust ja riävár peäl ristamuorast. Ja adde munin tuu puohain passaamus áarmu peht, et mun Piätáráin čiáruččim sudoidan, suddogas nissoonin tuu väimustan ráehističčim ja riäváráin keijadiččim tuu pase muádu almeest nuuvhannaa. Amen.

Heärá sivnadas.

Heärrá sivnedičij mii ja varjeličij mii. Heärrá čuovvadičij muáduus mii paijeel ja ličij miijan ármulaž. Heärrá jurgaličij muáduus mii peäl ja adeličij miijan nuuvhannaa rávhu. Eeiji ja Algē ja Pase Jiega nooman. Amen.

Athanasius tubdastas.

Kii ihenis tattu audagassan poattid, sust ferttee oudil puohai lede olm, ohtsaž, kristalaž osko.

Kote ij tom olesin ja putessin ane, sun eepidhannaa poata nuuvhannaa kađottasan.

Taat lii tääl olm, ohtsaž, kristalaž osko, et mij ovt Immeel kulmvuodast ja kulmvuoda ovt immeelvuodast palvalep.

Ij kuitag seävvutin persoonaid, ige räädhin orroomvuoda.

Tastko nubbe lii Eeiji persoona, nubbe Algē ja nubbe Pase Jiegga.

Mut Eeči ja Alge ja Pase Jiegga lee sämmaa Immeel, ovtveärdäsiih kunnest, ovtveärdäsiih nuuvhannaa majesteetist.

Nabdem ko Eeči lii, nabdem lii Alge, nabdem lii meidei Pase Jiegga.

Sivnedhannaa lii Eeči, sivnedhannaa lii Alge, sivnedhannaa lii Pase Jiegga.

Roobdattem lii Eeči, roobdattem lii Alge, roobdattem lii Pase Jiegga.

Nuuvhannaa lii Eeči, nuuvhannaa lii Alge, nuuvhannaa lii Pase Jiegga.

Eäge kuitag leh kulm nuuvhannaa, mut oht nuuvhannaa.

Nuutko eä meidei leh kulm sivnedhannaa, eäge kulm roobdatteme, mut oht sivnedhannaa ja oht roobdattem.

Nuut meidei puohväldäläž lii Eeči, puohväldäläž lii Alge, puohväldäläž lii Pase Jiegga.

Eäge kuitag leh kulm puohväldälii, mut oht puohväldäläž.

Nuut meidei Eeči lii Immeel, Alge lii Immeel, Pase Jiegga lii Immeel.

Eäge kuitag leh kulum Immeel, mut oht Immeel.

Nuut meidei Eeči lii Heärrä, Alge lii Heärrä, Pase Jiegga lii Heärrä.

Eäge kuitag leh kulum Heärrä, mut oht Heärrä.

Tastko nuutko kristalaž tuotavuot vääta mii jiečkeämuv persoona erinis Imelin ja Heärrän tubdastid, nuut kiälda meidei ohtsaž, kristalaž osko mii kulum Immeel adei kulum Heärrä noomatmist.

Eeiji ij leh kihheen tooham, ige sivnedam, ige šoddadam.

Alge lii tuš Eeijist, ij tohhum, ige sivnedum, mut šoddam.

Pase Jiegga lii Eeijist ja Algeest, ij tohhum, ige sivnedum, ige šoddam, mut sunnust vyelgee.

Nuut lii tääl oht Eeči, eä kulum Eeiji, oht Alge, eä kulum Algē, oht Pase Jiegga, eä kulum Pase Jiega.

Ja tään kulmvuodast ij leh ohtkin persoona lemaž oudil ige manneel kyeimis, ige ohtkin leh kyeimis stuärráb ige ucceeb.

Mut puoh kulum persoona lee ovt nuuvhannaa ja eidu ovt muädušiih.

Nuut et oudil puohai kalgeh, nuutko oudil celkkum lii, palvalud kulum persoona ohtvuodast, ja oht Immeel kulmvuodast.

Kote tääl tättu audagassan poattid, sun kalga nävt kulmvuodast jurdaččid.

Mut tot lii meidei tarbaslaž nuuvhannaa audagasvuotan, et mij nanosävt oskop, et mii Heärrä Jeesus Kristus lii olmožin šoddam.

Nuut lii tääl täät olm osko, et mij oskop ja tubdastep, et mii Heärrä Jeesus Kristus, Immeel Alge, lii Immeel ja olmož.

Immeel lii sun Eeijis orroomvuodast, oudil puohai aigii šoddam; mut olmož lii sun eennis orroomvuodast, ägist šoddam.

Oles Immeel ja oles olmož, jïärmáliin siälöin ja olmožliin rummašáin.

Eeijis veärdášaž immeelvuoda peleest ja ucceeb Eeiji olmožvuoda peleest.

Ja vaik sun lii Immeel ja olmož, eävä kuitag leh kyeht Kristus, mut oht.

Oht lii sun; ij nuut, et immeelvuot lii muttum olmožvuottan, mut immeelvuot lii völdám olmožvuoda olssis.

Nuut, oht sun lii; ij kuitag toin nalin, et kuohtuuh luánduh leva seähánam kyeim kuáimásis, mut et sun lii oht ainoo persooná.

Tastko nuutko jïärmálaž siálu ja ruumaš lii oht olmož, nuut Immeel ja olmož lii oht Kristus;

Kote mii audagasvuoda tiet kierdai, lavkkij vuálus helvitan, pajjanij koalmad pëivi jämmei kooskast,

Lavkkij pajas olmiid, išteoro Immeel, Eeiji puohvöldálii, oalgis peln,

Tobbeen kalga poattid tuommiid elleid ja jämmeid,

Keän poatiman puoh ulmuuh kalgeh rummašlávť pajjanid jämmei kooskast ja toohađ lovo, jiečkiiuv tuojinis.

Keäh pyere lee tooham, poatih nuuvhannaa eelliman, mut keäh paa lee tooham, maneh nuuvhannaa tuulan.

Táát lii olm, ohtsaž, kristalaž osko; kote ij tom; tuodái ja nanosávt oskō, ij sun pyevti audagassan poattid.

Immeelpalvalas.

Mij palvalep Immeel, ko aldanep Eeiji Jieggast ja tuotavuodast rukosain, kiittosain ja ramadasain ja addelep jieggan ja rummašin Imelan ellee, pase ja tohalaž uhren Jeesus Kristus peht. Joh. 4: 23, 24; Hepr. 13: 15, 16; Ps. 51: 19; Room. 12: 1; Joh. 14: 6.

Uđđ lito Immeelpalvalas ij leh, nuutko poaris lito lei, čonnum eromaš pase paihiid ja aigiid, mut olgoldas šieu vyevi tiet nuuradat kristalaž servikodde **ohtsii Immeelpalvalas** anneeđ jyehi **pasepeivi** sehe jyehi-ihasiin **juhlin**, moh muštooteh peáluštashistoria tehalumos tapahtusaid. Stuär-räämusah tain juhlin lee: **juovlah, pessiäh ja hellduvah.** Joh. 4: 21; Matt. 18: 20; Hepr. 10: 25.

Ohtsii Immeelpalvalas oaivioasih lee 1) **Räämät luuham ja särni**, moin Immeel návdu servikoddan eellim säni piämu, sehe 2) **Sudo- ja oskōtubdastas, salmaveisidem ja ohtsiih rukkooseh**, moin servikodde aldan Immeel; mon lasseen 3) servikodde tain tilažvuodain navdaš **Heärä Pase Ehidasmäälläs.** Ap. T. 2: 42.

Mij kolgap meidel jyehi peivi sehe **ohtuunin** ete **perruu kooskast** anneeđ immeelpalvalas. Matt. 6: 6; Ap. T. 5: 42; 5 Moos. 6: 6, 7.

Sehe ohtsaž et erinis onnum immeelpalvalas lii kristhasan valmaštassan Immeel aalmug nuuvhannaa määsun ja oudamäähun tast. Hepr. 4: 1, 9—11.

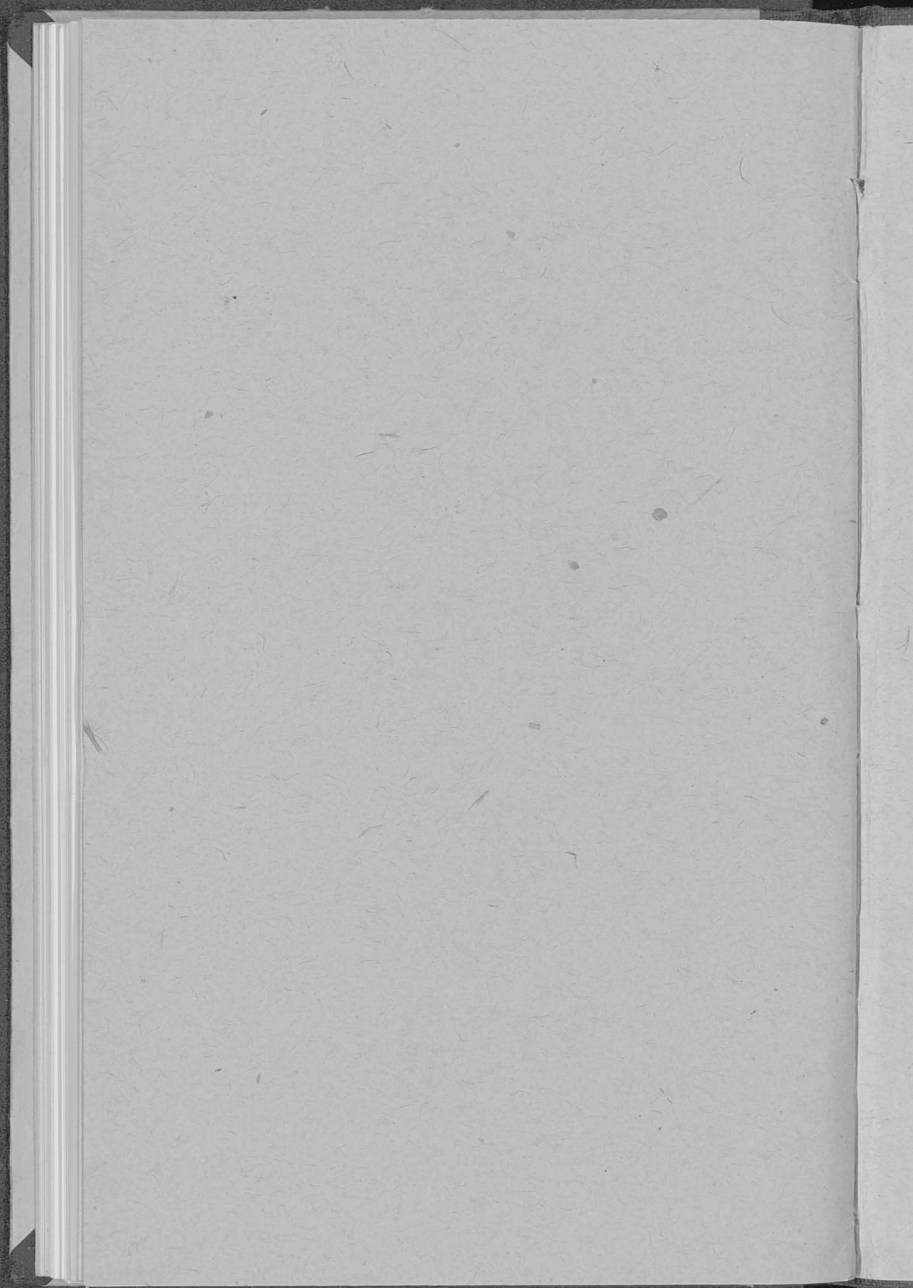
eg-
nä-
lan
ht.
12:

oa-
iid,
laž
ehi
oo-
är-
ja

ää-
vi-
kõ-
eh,
3)
ase

in
as.

va-
ug
pr.

Laponica 630.

